

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАСТОДНЕВНО

ГОДИНА VII • БРОЈ 147. • 10. МАЈ 1979.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

ОДВАЖНО И ДОСТОЈАНСТВЕНО

Таман кад смо се договарали како да што боље дочекамо десетине хиљада домаћих и странских туриста, изменена је, 15. априла у 7 часова и 19 минути, склапан земљотрес од преко 9 степени Меркалјеве скале, погодио и подврчје наше општине. Уз четири жртве и преко стотину тешко и лакше повриједених, врло тешко је настрадао Стари град — 900 његових житеља остало је без кровса над главом. Огромне штете претрпјеле је и наша највећа радна организација „Монтенегротурит“: старе и нове „Плаже“ и хотела „Славија“ више нема, „Адриатик“ и „Интернационал“ тешко су „разлеци“, док је комплекс хотела у Бечичима, осим „Белвија“, више неупотребљив. Исту суботицу доживели су „Авала“ и „Морган“. Срушена је зграда Школског центра средњег образовања и височине и Општинског архива. Неусељене су зграде Скупштине општине и „Зета филма“ у којој се налазио Културни центар с читаоницом. Страдао је водовод и више стамбених зграда. Огромне штете претрпјеле су села Побори, Брајчићи, Лапчићи, Мажићи, Станчишићи, Подострог, Пријевор... У Бечичима и селима у западу ситуација је иста. Села Кулаче, Челобрдо и Тудоровићи нису ништа боље прошли. Петровац је, исто тако, био жртва величког разараја порушени су: „Олива“, „Палас“, „Сутјеска“, „Ривијера“ и Одмаралиште РВИ страдали су, као и више стамбених зграда у граду и селима. Непроцењиве штете претрпјео је сјоменички фонд, који је представљао велику дарољеност наше општине и шире друштвено-политичке заједнице.

Страдало је... ко би то све у овом тренутку могao да наброји и оцijени! За свега неколико часова послије земљотреса Будва, Бечини, Свети Стеван, Петровац и сва села личили су на забораве, као пуне дjeце, жене, старих и изнemоглих, и, у првом тренутку, без игdjeчeg. Стражи и узнемиреност уселили су се у срца свих пострадалих.

Није се дugo чекало да се радни људи и грађани наше општине, односно сви субјекти друштва својски прихвате поса. Брзо и ефикасно дејствовали су у изванредно тешким условима Скупштина општине и њен Изврšni одбор, Општински штаб за цивилну заштиту, Одељење унutrašnjih послова, Координacioni одбор за отклањање последица од земљотреса, територијална и народна одбрана и цивилна заштита, мјесне заједнице, радне и друге организације и појedinci.

Од првог часа ССРН и све друштвено-политичке организације, у првом реду Општинска конференција СК, односно њен Комитет и основне организације Савеза комуниста били су иницијатори свих акција. У рекордном року пружена је здравствена помоћ повриједеним. Тежи су пребачени у најближе болнице. Дејствовало се као у ратним условима, па је у првој мањим обезбијеђен најчешћи смјештај и исхрана за становништво. Пекара је радила данондано. Здравствена служба је од првог часа била на висини затрпака. Врло брзо су се оспособиле и друге службе: струја је истог дана обезбијеђена, ПТТ саобраћај успостављен. Банке су радиле већ сјутрадан. За два-три дана и вода је дошла. Кому-

налне службе врло брзо су наставиле редовну дјелатност. Школе су отвориле врата ученицима. Трговина није престајала да пружа најосновније прехrambene и друге артикли. Мјесне заједнице су се показале као незамјењив облик организованог и дјelovanja. Мир, ред и безбедност грађана и њихове имовине гарантовали су радници Одељења унutrašnjih послова и обveznici te teritorijalne i narodne obrane i civilne zaštite.

Овај осврт био је непotpun ако не бисмо поменули достојанство наших грађана у овим тешким тренуцима. И више од тога: многи појedinci су се истакли савјесnoшћu, храбroшu и pozdravovanju. Како се и очekivalo, млађi су bili tamo gdje je naftezje i naopasnije.

Једном ријечju, учинили smo све што је било u нашој моći da se preovlađaju огромne teškoće.

Иако smo због рушења путова према Kotoru и Titogradu bili za dan-dva odsečeni od svijeta, prvoz dana stigla je helikopterima pomoh iz Republike. A kad je bio puta prema главном gradu Crne Gore oспособljen za saobraćaj, pomoh je neprekidno пристизала iz svih krajeva naše zemlje. Iz danu u dan dopremani su hrana, shatori, klobad, prikolicu — došla je do izražaja nebesična solidarnost svih naših naroda i narodnosti. Radni ljudi i građani bratskih republika i pokrajina već su почeli da izdvajaju za пострадале od земљотреса по некoliko stotinjak zapada, spremni da i na drugi начин пружe nađivšte što se може, kako bi se чим prije ublažile i почеле превazilaziti после-дице neumitne stihije.

Наши radni ljudi i građani su od momenta katastrofe схватили da im predstoji duž period napora i samoobršćanja, kao i da se iz ove situacije može izati, u prvom redu, punim angajovanjem svakog našeg srugrađanina, ne čekajući da dруштveni i privređeni život u našoj opštini treba neko drugi da vrati u normalne tokove. To sasnaće da smo mi sami nađivzvati i nađovorovi da se uхватimo u koštaču s nimalo lakin problemima i neškrivena жељa i riješenost da u nađirajućem roku, prije svega, sопstvenim snagama, izgradimo naše gradae i naša sela i učinimo ih još lepšim i privlačnijim, ohrabruje i djele je optičkički, pa se sa sigurnošću može tvrditi da nemo istražati u našim naporima ka tom cilju.

M. Pajković

За све нас ово је рат, борба из које немо, као и из сваке наше заједничke битке, здружени, изаји као побједници. И синуће Црна Гора и њено прелијепо Приморje, још је ћеши, на понос свих братских република и обије покрајине. И свака наша обаја биће опет пристаните за пријатеље из великога света, који нам свесрдно пружају руку помоћи.

И сваки камен споменика који је одолио, свака косама смрти; барbarsoma најезди, опет ће бити стамен, опираће се на налету силиnika и злу домаћем, а биће то пола постопица и наслон добронамјерним посјетиоцима и наши мноштвом пријатељима.

Дужни smo da се потрудимо, да сачувамо сваки лист, сваку књигу, слику, икону, сваку плочу, праг, довратак, прозор и сваки камениčki ако је икако могуће — да уградимо на своје првобитно место. Дугујемо то себи и другима, прошlosti и садашnjosti, ради будућnosti наше заједnice.

А онима, ако још таквих има, који проричу страшни земљотрес који ће потопити Црну Гору, поручујемо: нема те силе земаљске, ни небеске, људске нити најљудске, која ће Црну Гору уничити. И да потоне, који ће чудом, од какве нечувене немани или катастрофалне муње налију на ову садашњу, појавија ће се Црна Гора с другу страну кугле земаљске, изронила би још сјајнија, првена као из сунчевог жара испретана, да буде огњиште и трлеза свим људима с добрым намјерама.

ИЗЈАВА ДРУГА ТИТА ТЕЛЕВИЗИЈИ ТИТОГРАД

СОЛИДАРНОСТ И ОВОГ ПУТА МОРА ДОЋИ DO ИЗРАЖАЈА

Након обиласка Херцег-Новог и мјеста у његовој околини, која су највише страдала од земљотреса, предсједник Републике Јосип Броз Тито дао је Телевизији Титоград сљедећу изјаву:

„Потрес који је јутрос задесио ово подручје био је врло снажан. Ја сам се бојао да је и овде, у самом Игалу, причинио много више штете.

Мјеста која сада обишао и неколико саражено-вршневина које сам видио дају језиву слику. Разгледао сам, на примјер, бродоградилиште у Бијелој. Тамо је 70 метара обале, заједно са радионицама и свим осталим, потонуло у море. Срећа је што данас није радио дан, па се тако затекао мали број људи, тако да није било много жртава. Али, од руководилаца из Црне Горе који су били у Бару, Улицину, Будви и Котору, сазнао сам да су тамо била много већа разарања. Тамо, до сада се видjelo оно што је крај мора. Вјероватно су у селима која су у брдима, стари куће све порушене. Даље, Црна Гора је претрпјела огромне штете.

Ја мислим да свакоме мора бити јасно да солидарност — која сада обишао и неколико саражено-вршневина — и овога пута мора доћи до израžaja. Сви народи и народности, све републике и покрајине треба да помогну црногорском народу да лакше савлада ове тешкоте. Ја сам сигуран да ће они то свесрдно учинити, тако да не долази у питање материјална помоћ. Али, људске жртве се не могу вратити. Многе породице су доживјеле трагедију, те губитке им не може нико надокнадити. Но, треба им барем ту трагају ублажити.

Црну Гору је задесила велика катастрофа, и то по други пут за непуних мјесец дана. Зато морамо све учинити да се испољи брига свих наših народа за Црну Гору, за становнике мјеста која су настрадала. Наши заједници чини снажном и та солидарност која се покаже кад год неки крај, регион или републику погоди нека несрећa.

Земљотрес у Скопљу био је снажан. Тамо је било више жртава. Али, и ова разарања у Црној Гори имају широке размјере. Ја апелујем на све наше радне људе да без оклијевања приступе извршавању својих дужности у пружању помоћи црногорском народу. Увјерен сам да ће наши народи жртвовати колико највише могу да би црногорски народ чим прије савладао после-дице несрећe која га је задесила“.

ТАКО, ВЕЋ НИКАКО

Не може Црна Гора без свијeta, нити свијet може без Црне Горе. Као што smo свако јутро изјавио, идући пјешке од ку-

ћe до школе — заједно добро-utro називали укућанима црногорских села, и свих других, којих више нема — ни уkućana,

ни кућa, ни села, ни школе на-
ше више нема; заједно smo били
и данас smo заједно, заједно smo
једно: непробол и непокор, му-

У пратњи Предрага Ђулафића, предсједника СО Будва Драгослава Марковића, предсједника Савезне скупштине и Будислава Шопкића, предсједник Скупштине СР Црне Горе, обишли су порушену Будву

ка и мудрост, туга и радост која ће доћи иза ојкања које се оглашава над расплукlimи плочама којих, ни њих, више нема.

И појавиће се опет питоми-
на барске и црногорске, и бескрај-
на благост и поднебља улицин-
ског, и опет ће се у ново неје-
стинско руко одјенути наша ми-
љеница — Бока и сви наши гра-
дови што, данас раскућени, „се-
де на крај мора“ — живјеће но-
вом љепотом, памтјећи да свака
љепота у мраку у мукама запо-
чиње и рађа се да стаса за бу-
дбуност човјека и људске зајед-
нице. Јер, тако је било одувијек.

Боље ослушните: над Црној Гором нећете чути куњаву, но-
јесму. На њеном шљемену не
вије се прије барјак, већ црногорска и југословенска тробој-
ница, спуштена на пола копља
у знак људског бола и достојан-
ствене тuge у несрети која нас је задесила. Али ће се, сјутра
већ, та наша неосвојива застава,
попети на врх копља и леприш-
ати као што су лепришали пламе-
ни стјегови борбе и слободе у
нашим заједничким бојевима
против заједничких недаћа и не-
пријатеља које смо нашом сло-
гом, одважношћu, борбом и ра-
дом без узмака савлађивали.

Гојко ДАЛЧЕВИЋ

СНИМЦИ У ОВОМ БРОЈУ:
МИЛОРАД ТОДОРОВИЋ

ИЗ ДАНА У ДАН — ОД ЧАСА ДО ЧАСА

И З ОБИМНОГ КАЛЕНДАРА ДОГАЂАЈА, који су се мјерили не данима, већ данонишним прегнућима и пожртвовањем, издвајамо само one који говоре о величини човјека, његовом самопријегору и солидарности који су у најтешком тренуцима наш живот чинили спољашњим. Често су то само одломци телеграма који свједоче о томе да ни једног тренутка нијесмо били сами и, с друге стране, да smo се од првог дана несреће осјећали као дио колективна који с нама саосјећа и настоји да нам тешке часове учини што лакшим.

15. АПРИЛА

Послиje катастрофалног земљотреса у 7,19 часова ста новинштво је евакуисано. Формирани су водови за пружање прве помоћи, а теже повријеђени превезени хелико-

блјавању водовода и заведењу контрола снабдјевања прехранбеним артиклима. Од Републичког штаба цивилне заштите затражени су шатори и најнеопходнији љечкови.

Градићемо нову Будву

ЧЕТВРТОГ ДАНА ПОСЛИЈЕ КАТАСТРОФАЛНОГ ЗЕМЉОТРЕСА, док је, такорећи, без престанка подрхтавало тло, „Приморске новине“ су наставиле да излазе, и то — свакодневно. „Појављујемо се у чеуобијајено вријеме“ — писало је у уводнику првог, на шапирографу умноженог, броја — „и, први пут од када излазе „Приморске новине“, на овом формату. Задатак нам је да наш лист, и у оваквој опреми, буде огледало живота и рада свих наших радника, људи и грађана. Овог пута он је хроничар катастрофалног земљотреса какав се на овој ривијери не памти. Али овог пута, уместо о успјесима у досадашњем раду, о домаћим и страним гостима, који су већ требали да запосједну објекте на нашој сунчаној ривијери, о нашим припремама да им боравак учинимо онаквим какав су жесели очекивали, писаћемо о нашим лишавањима, жртвама, непростијаваним поћима, али и о новима на јави — о напорима и ријешености свих нас да се на рушевинама ствара и грађи, да сјенка смрти не прекрије лијепо лице „љепотице јужнога Јадрана“.

Од 15. априла, када су казаљке показале 7 часова и 19 минута, од тог тренутка Будванска ривијера крвари, али, иако тешки рањеници, неће искрварити — то неће дозволити њени грађани, омладина и радни људи. Јер, и када је било најтешче — када су се рушила здана од челика и бетона у која је уложен дугогодишњи труд свих нас, ни тада међу нама није било малодушних.

Сви знамо да ће нам и сутра, и прекосутра — и кроз годину дана, и у годинама што долазе — бити веома, веома тешко. Јер, тешко је вратити живот Старом граду, изградити села у залеђу ривијере, окитити ѡердан бисерних плажа новим туристичко-угоститељским објектима. Сви, такође, знамо да су то наши задаци да их морамо обавити. И још нешто — а то је оно што храбри и даје вјеру и снагу — ми знамо да нисмо сами. Солидарност свих наших народа и народности, која је толико пута положила испит у сличним ситуацијама, омогућиће нам да те задатке извршимо. Солидарност је већ ту, од првог дана несреће — сви народи Југославије, и многи људи ван њених граница, пружају нам руку која храбри. Њихова срца куцају заједно с нашима: да на рушевинама града старог 25 вјекова, из жуљева наших руку, израсте нова, још љепша Будва, која ће бити резултат наших прегнућа.

Милосав ЛАЛИЋ

птерима у титоградску болницу. Предузете су најнеопходније мјере за забрињавање угроженог становништва. Међу првим задаћима била је евакуација иностраних и домаћих гостију из објекта дуж наше ривијере. Посебна пажња посвећена је спашавању око 400 малишана смјештених у „Спландиду“.

Строго је рационализана потрошња бензина. Формирају се екипе за рад на оспособо-

Први изјавијаштај послије катастрофалног земљотреса упућен је Републичком штабу. У њему је стајало да је на подручју будванске општине изгубило живот 2 лица, да их је око 100 теже и лакше поврјђено, да су пристаништа и Стар град потпуно уништени, као и хотели „Плажа“ и „Славија“, док су сви остали туристичко-угоститељски објекти прилично оштећени. Порушене су и многа села у

побрђима, као и велики број стамбених зграда у Петровцу.

Истог дана у 15,45 часоза нови земљотрес проузроковао је нове штете — поруше не су раније напукле зграде, међу којима и пословна зграда „Монтенегротуриста“, а евидентирано је и више нових оштећења на зградама.

16. АПРИЛ

Почеле су да пристижу прве пошиљке хране и минералне воде, небади и шатора. Сва насеља у прибалном дијелу општине добила су освјетљење. Ужурбано се радило на оправци водовода.

★
Штаб цивилне заштите обратио се Грађевинском и архитектонском факултету Београду с молбом да упуте екипу стручњака који ће утврди ти употребљивост објекта за становљање. Одговор је убрзо стигао: „Епика од шест професора и толико студената — сеизмолога и статичара — спремна је да дође у Будву сјутра ујутро. У начелу је до говорено да са овом екипом стигну још три професора и три студента — два путара и један сеизмолог.“

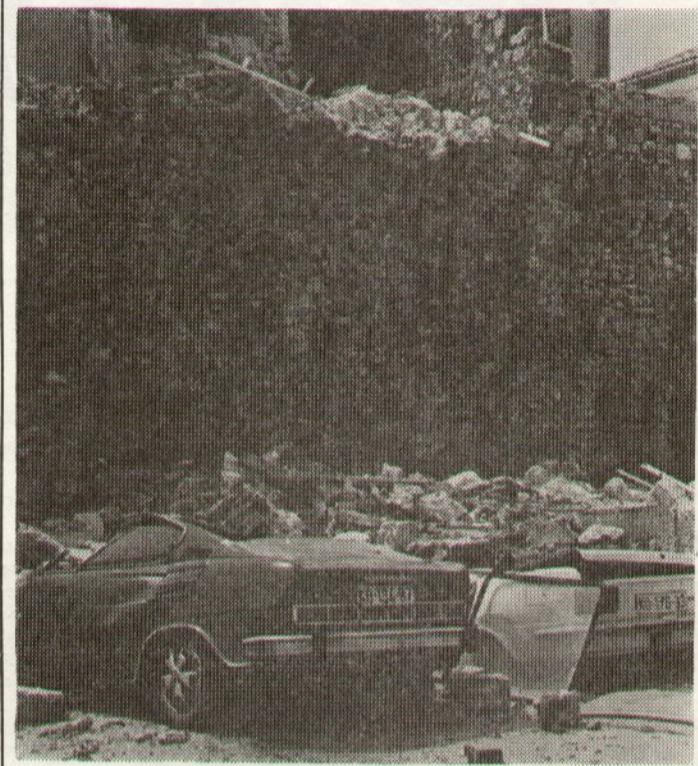
★
„У овом тешком тренутку“ — цитирајмо извод из телеграма општине побратима — изражавамо вам братску солидарност. Шаљемо помоћ и спремни смо да радимо на санирању ситуације. Делегација општине Велика Плана већ је упућена у Будву.“

★
Трговинско предузеће „Бојна њива“ из Мојковца послало је помоћ у храни и ћебадима, а Основна школа из Прошића понудила се да прихвати 50 ученика до краја школске године. Обезбеђују смештај и здравствену заштиту.

★
Колектив Пекаре понудио је да снабдијева хљебом сва угрожена подручја на Црногорском приморју, а хале „Јадранског сајма“, које су већ 15. увече широм отворене, за мјениле су домове за више стотина грађана чији су домови порушени.

17. АПРИЛА
Од Републичког штаба затражено је 5.000 вакцина против тифуса и паратифуса.

★
„Све расположиве камioni упутите на аеродром — у Голубовцима пристигла велика количина шатора и друге робе“ — гласио је телеграм

Страдао је Стари град

упућен Општинском штабу. Цитирајмо и други: „Екипа радио-амatera са једном већом и двије мање станице спремна је да дође у Будву на испомоћ“... Стигао је и телеграм из Женеве — тамошњи Црвени крст тражи податке о броју становника па подручју захваћеном катастрофалним земљотресом... Огласио се Општински штаб из Цетиња: „Иако је и наша општина погођена земљотресом, нудимо помоћ у границама својих могућности“.

★
У централном магацину евидентирано је 20.000 кг. меса, масти, затим изјесна количина млијека, око 5.000 кг. парадаџа и краставаца, 200 ћебадима, 40 каучука.

★
„Јутрос је срушен светионик на острву Свети Никола, а пут од Топлиша до Грбальске Laaste налази се у критичној ситуацији...“ „Изнад села Подличак, на подручју Мјесне заједнице Свети Стеван, покренула се велика стијена — молимо хитну помоћ за њено минирање, како би се избегла несрећа“.

★
„Агрокооп“ из Новог Сада уступа Петровцу на коришћење инвентар свог одмаралишта, а Пакрац нуди општини равно стакло, брашно и конзерве.

★
Делегација најсиромашније општине у Црној Гори — Шавник — стигла је међу првима и понудила као помоћ

дводневну зараду свих уплатених и милион нових динара — једну седмицу укупног општинског буџета. Нуде, тајкоће, помоћ у сиру, кајмаку, смјештају дјеце и лијечењу болесних.

★
Из тешко оштећене зграде Скупштине општине почело је изношење матичних и катастарских књига, урбанистичких планова и најнужнијих документација.

18. АПРИЛА

Општински штаб обавијестио је да на залихама у Буљарици има 500 флаша чији се сирови који се могу користити за потребе здравствене службе.

★
Будва је добила воду. У току су мјере за оспособљавање основне школе... У шаторима где су организоване кухиње, припремљени су први оброци топле хране.

★
Путни правци према Бару и Титограду су проходни, док на путу према Цетињу има доста одрона, па је саобраћај отежан. Пут према Котору и Тивту одвија се дosta тешко преко Топлиша. Неопходно би било што прије организовани раскрчијавање магистрале преко Жуте Греде.

И тако — из дана у дан, од часа до часа — Будванска општина живи интензивним животом: не спава, трпи, али, упркос свему, њени становници управно подносе те школе...

М. Л.

Након указивања прве помоћи, повријеђени су хеликоптерима пребацивани у титоградску болницу

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва уређује: Редакциони колегијум, Главни и одговорни уредник **Милован Пајковић**. Издавач: Општинска конференција ССРН — Будва адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41-346 — Број жиго-рачуна 20710-678-287 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-штампарско предузеће „Обод“ — Цетиње — Преплатна: годишња 48 дин.; за иностранство двоструко — Рукописи се не враћају.

О посљедицама катастрофалног земљотреса и мјерама за њихово превазилажење

На сједницама Скупштине СР Црне Горе од 24. априла и Скупштине општине Будва, која је одржана два дана касније, о посљедицама катастрофалног земљотреса на подручју наше комуне говорио је ПРЕДРАГ ЂУЛАФИЋ, који је истакао тешкоте и проблеме са којима се наша општина суочила. Он је рекао да су за вријеме катаstrofalnog земљотреса погинула четири лица, а преко стотину их је теже и лакше повријеђено, да је срушен Стари град и његових 900 становника остало без крова над главом, да су страдали културно-историјски споменици непроцјењиве вриједности, да су порушена села у приобалном појасу и у побрђу.

— Према садашњој оцјени — рекао је Ђулафић на Скупштини СР Црне Горе — од 6.300 хотелских кревета није употребљиво 50—60% као за ову сезону тако и за будућу експлоатацију. Ово доволно илуструје у каквој се ситуацији налази привреда општине која почива искључиво на овој грани. Питање је са колико успеха и како ћемо брзо дјеловати да оспособимо преосталих 40—50% капацитета за рад у овој сезони, као и каква ће бити овогодишња туристичка потражња.

За нас је изузетно актуелан проблем смјештаја становника Старог града, сеоског становништва и станара из порушених, односно сада неупотребљивих станови. Према грубој процјени, биће потребно обезбиједити трајнији смјештај за 1500 становника.

ШТА ЈЕ СВЕ ПОРУШЕНО

На подручју друштвених дјелатности страдали су Дом здравља и Школски центар за средње усмјерено образовање који су потпуно срушене. Основна школа и дјечи вртић у Петровцу не могу се користити, а да ли ће се и када моћи санирати утврђива квалификована комисија које већ раде. Под великим зна ком питања је и да ли ће се зграда „Зета филма“ и Дом културе моћи санирати или ће се делимично или у целини рушити о чему ће одлуку донијети стручњаци.

Огромне штете претрпјели су инфраструктурни објекти, а оне су нарочито испољене на водоводу Подгор — Будва који се не може користити без већих интервенција.

Тренутне потребе задовољава извориште у Режевићима које је било, такође, веома оштећено, али је оспособљено у рекордан року од три дана, захваљујући предном даноноћном раду радника ОУР-а Водовод. Међутим, у једним мјесецима капацитет овог изворишта неће моћи задовољити потребе општине, што значи да се до тада мора оспособити водовод Подгор — Будва.

Потпуно је уништена зграда Скупштине општине у којој су биле смјештене канцеларије друштвено-политичких организација и органа управе, Завода за изградњу и уређење Будве, Републичког секретаријата унутрашњих послова и Одјељења унутрашњих послова, па поставља проблем савлађивања тешкоћа око организовања и функционисања свих ових организација и служби.

С обзиром на разрушене угоститељско-туристичке и друге објекте у врло оштром виду испољава се проблем запошљавања радника основних организација удруженог рада које су делимично

итажних објеката које не би нарушавале даљу планску изградњу. Да би се ово реализацијало, потребно је брзо активирати средства солидарности. Приступили смо утврђивању способности објеката и радимо на што бржем оспособљавању и активирању привреде која има услова за то. Радну снагу која не може наставити рад у својим основним организацијама покушаћемо да распоредимо у организацијама оспособљеним за рад или у одмаралиштима. Остварићемо контакт с одмаралиштима на подручју наше ривијере, у првом реду са онима чији комфор обезбеђује услове за комерцијални туризам, како би ове године, тј. ове сезоне, ставили на расположење своје капацитете угоститељско-туристичкој привреди ради мањег отказивања уговора домаћим и страним агенцијама, а тиме и ефикасније привредне активности, изражене првенствено кроз степен коришћења ових објеката. За раднике одмаралишта обезбиједио

како се не би улазило ни у какав ризик.

Инсистирамо и залажемо се да тежина посљедица од катаstrofalnog земљотреса буде максимално објективизирана, што ће обезбиједити њену реалну процјену и обезбеђење њеног поновног максималног активирања. То захтјева брзе интервентне мјере и пуно ангажовање свих радних људи и грађана наше општине, свих друштвено-политичких структура у комунама и шире друштвено-политичке заједнице.

БЕЗ ИМПРОВИЗАЦИЈА И РИЗИКА

Од нас који смо најпозванiji и најодговорнији за брже превазилажење тешког стања — рекао је Предраг Ђулафић на сједници Скупштине општине — ситуација захтјева како смиреност, реалност и пуну мобилност, тако и најефикаснију програмску усмјереност. Наша свакодневна активност треба да буде смишљена, организована и

тети у њима и у домаћој радиности;

— потребно је бити мобилизан и стално бдјети над хигијенско-санитарним прилика-ма;

— треба предузети одговарајуће мјере да се обезбиједе довољне количине грађевинског материјала, како би се омогућили услови за брже оспособљавање стамбених и других објеката на подручју наше општине;

— због изузетног значаја, Стари град треба посебно третирати, али се у том правцу мора одмах дјеловати;

— неопходно је најхитније радити на стварању услова за рад здравствене службе. Ово питање не може чекати радикално решење за подручје Будве, с обзиром да је зграда Дома здравља потпуно онеспособљена. Значи, треба се оријентисати на монтажне објекте;

— без одлагања треба прије оцјени и обиљежавању степена оштећења објеката или, боље рећи, њихове способности за становљавање, односно рад. Ово има првенствен значај, како би се грађани смирили и сигурије враћали у домове чији степен оштећења то омогућује.

НАЈЗАСЛУЖНИЈИ

Говорећи о залагању радних људи и грађана на отклањању посљедица од земљотреса, Предсједник Скупштине општине је рекао:

Желио бих, другарице и другови делегати, да овом приликом набројим колективе и организације које су од тренутка катаstrofalnog земљотреса — кроз све ове dane и ноћи — чинили све, и учинили заиста много, да се огромне тешкоте савладају и превазилазе на најбољи начин. На прво место по-мену бих они који су голоруки упадали у град који се рушио да би спасавали угрожено становништво, затим раднике Дома здравља, чија је заслуга што је повријеђенима и болеснима у први час пружена прва помоћ колективе Парне пекаре који је већ првог дана несрће обезбиједио свеж и топли хљеб за ра скучено становништво Будве, Бечића, Светог Стефана, Петровца и околних села. Па

одговорно вођена на свим секторима животу, ово питање треба изучити и заједнички са сједницима, али се они што прије оспособили и активирали чија је привреда која има усло-

ва: — као прво, треба предузети мјере за забрињавање становништва чији су домови уништени. Објекте за становљавање треба плански лоцирати и искристалисати чврсте критеријуме с приближно једнаким условима за смјештај породица;

— упоредо с утврђивањем способности привредних објеката треба енергично дјеловати тако да се они што прије оспособили и активирали чија је привреда која има усло-

ва: — сталну радну снагу, која нема услова за рад у својим организацијама, треба да споријевати у друге и одмаралиште, а тек након тога, ако постоји потреба, узимати све мјере да се обезбиједи приоритет у снабдијевању угрожених подручја грађевинским материјалом. Са пуном одговорношћу већ сада треба приступити неопходним анализама услова за будућу изградњу порушених туристичких објеката,

— неопходно је остварити контакт с одмаралиштима, чији комфор обезбиједује услове за комерцијални туризам;

— треба уложити максималан напор да се обезбиједе повољнији услови боравка у камповима и најефикаснији користе смјештајни капацитети у њима и у домаћој радиности;

Делегати су затим донијели више одлука, којима се омогућава ефикаснији рад на отклањању посљедица од земљотреса.

Бранко Микилић, предсједавајући предсједништва ПК КПЈ, и Фадиљ Хода, потпредсједник Предсједништва СФРЈ, међу првима су посјетили порушену Будву

Ако се у оваквим приликама може говорити о нормалном животу, онда степеном нормализације можемо бити задовољни. Дисциплино вано и савјесно, с пуном одговорношћу, обављају се задачи на превазилажењу насталајег стања и санирању тешких посљедица. Информисање је, такође, добро функционисало — преко Билтене и „Приморских новина“ које су излазиле свакодневно. На све нас је ефектно дјеловала вардена солидарност која је дошла до изражaja у свим крајевима наше земље.

АНГАЖОВАЊЕ СВИХ СНЛАГА — ПРЕДУСЛОВ УСПЛЕХА

Ситуација императивно захтјева смиреност, реалност у процјенама и пуну мобилност, као и најефикаснију умјереност која, добро смишљена и организована, мора бити одговорно вођена на свим секторима живота.

До сада смо предузели мјере за забрињавање становништва које је остало без крова над главом. Са пуном одговорношћу извршни одбор Скупштине општине је већ одредио макро локације за изградњу мо-

Програми за оживљавање привреде

На проширену сједницу Скупштине општине, којој су присуствовали представници свих друштвено-политичких организација и привредни руководиоци, разматран је програм мјера за оживљавање привредних активности и доњијег рјешење о именовању Општинске комисије за процјену штета насталих од земљотреса.

У уводном излагању пред сједника Извршног одбора Љубом Рађеновића истакнуто је да је више од 50% угостиће склопило изградњу привредних објеката у општини.

ОДРЕЂЕНЕ ЛОКАЦИЈЕ

Сквир дуговора Извршног одбора био је одређивање локација за покретне камп-кућице, монтажна стамбена насеља, депоновање шута и отпадног материјала и за објекте административног центра.

Након што је представник „Београдпројекта“, архитекта Ђорђе Бобић, изложио предлоге и идеје своје пројектанске организације, отворена је расправа. Присути су, међу којима су били будвански архитекти, подржали основне идеје пројектанта.

На крају су донијети закључци. Локација за постоење покретних камп-кућица одређује се у парку поред Јадранског сајма и ријеке Грђевице. Приликом постављања ових објеката водиће се рачуна о санитарном чвору и другим неопходним објектима.

За монтажна стамбена насеља одређене су локације: за Будву — сјеверно од магистрале, оријентација је у зони 500—600 метара лијево и десно од ријеке Грђевице и око 700 метара сјеверно од магистрале;

за Бечиће на простору између Бечића и Чучука; за Свети Стефан — у Каменову на раније утврђеној локацији;

за Петровац — на простору изнад аутобуске станице према магистралама.

Насеља ће се градити у фазама, и то тако да се прво приступи изградњи околног стамбених објеката близје магистралама.

Шут и други отпадни материјал, депоноваће се на простору од Школијере према кући Савићића, с тим да „Београдпројект“ претходно до стручно мишљење за сву локацију. Локација Дома здравља остаје како је утврђена Генералним урбанистичким планом, а административни центар ће се градити сјеверно од магистрале на простору између Основне школе „Стјепан Митров Љубиша“ и садашњег пута за Подострог.

но, што значи да најмање 2.000 кревета неће моћи да се користи у овој сезони. Уништен је и велики број постеља у домаћој радиности, тако да се на њих не може рачунати.

Закључено је да хотелско-туристичко предузеће „Монтенегротурист“ организује разговоре с представницима организација које имају одмаралишта на подручју наше општине како би се она бар делимично користила за смештај иностраних гостију.

Све организације удруженог рада дужне су да израде програм оживљавања привредне активности у новонасталим условима.

„Монтенегротурист“ треба да обнови разговоре са Аутомото савезом Југославије за куповину хотела „Ас“, како би се најбрже дошло до нових 500 кревета. Основна организација удруженог рада „Јадран“ ступиће у контакт с представницима „Неимара“ и Удружене банке и испитати могућност куповине Тргног центра како би се надокнадио изгубљени трговачки простор у Старом граду.

Самоуправна интересна заједница за запошљавање савијестиће све раднике који има на евиденцији о миграционим запошљавања у сјеверном дијелу Републике.

У Комисију за процјену штете од земљотреса именовано су Илија Кајанегра (предсједник), Драган Мандић, Ваља Кузњецов, Пере Стругар, Раде Грегорић, Гојко Митровић, Крсто Борета, Владо Пламенац и Мило Грејовић — чланови.

Утврђивање општег интереса рада експропријације

Ради веће ефикасности у раду на отклањању постелица од земљотреса, Скупштина је овластила Извршни одбор да утврђује општи интерес у циљу експропријације. Експропријација се спроводи ради отклањања постелица од земљотреса.

Накнада за изузете непо-

требности се у поступку предвиђеном Законом о експропријацији, а исплате ове накнаде у роковима утврђеним Законом о грађевинском земљишту. Експропријација се спроводи ради отклањања постелица од земљотреса.

Изузимање грађевинског земљишта

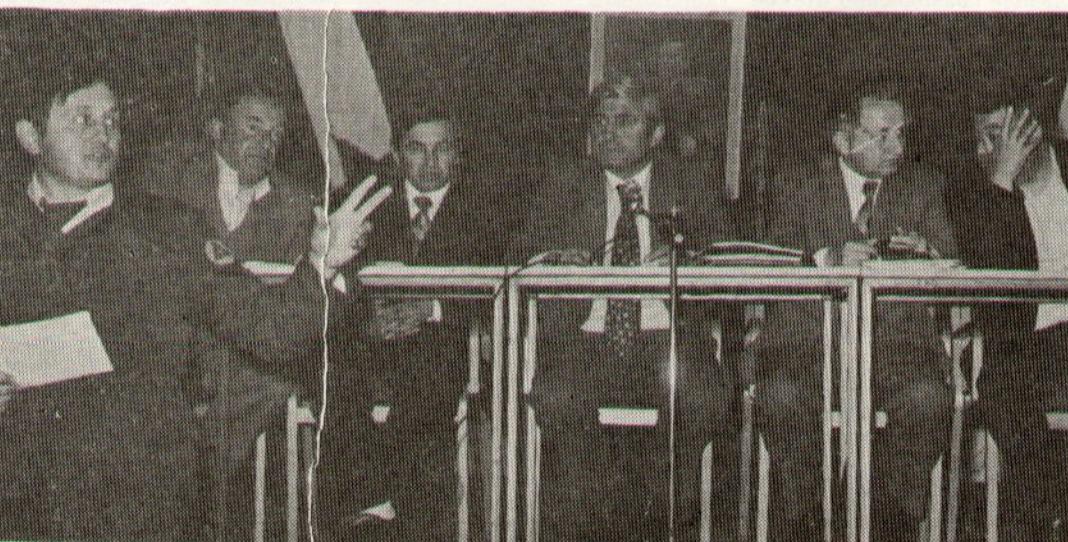
Имајући у виду катастрофалне постелице земљотреса, а у циљу што веће ефикасности, Скупштина је овластила свој Извршни одбор да одлучује о изузимању из посједа ранијих сопственика и корисника национализованог неизграђеног грађевинског земљишта и о његовом уступању на трајно коришћење првим лицима.

Накнада за изузетно национализовано неизграђено грађевинско земљиште утврђује се у поступку предвиђеном Законом о експропријацији, а исплате накнаде врши се у роковима утврђеним Законом о грађевинском земљишту. Сва одлука примењује се само на национализовано неизграђено грађевинско

земљиште које се изузима ради отклањања постелица на сталих земљотресом.

УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН БУДВА ПОЉЕ — ЦЕНТАР

Скупштина је одлучила да се приступи изradi детаљног урбанистичког плана Будва Поље — Центар, који обухвата простор сјеверно од магистрале са обе стране Грђивеце до Гвозденог моста. На овом простору планира се око 300 локација. Поред тога, од Основне школе до пута према Подострогу предвиђа се изградња привремених друштвено-административних и пословних објеката.

Са прве заједничке сједнице Скупштине општине послије катастрофалног земљотреса

Вељко Милатовић, предсједник Предсједништва СРЦГ, и Веселин Ђурановић, предсједник Савезног извршног вијећа, након обиљска порушених објеката, у разговору с мандантом Општинског штаба цивилне заштите Љубом Рађеновићем.

Рок израде детаљног пла-

на је три мјесеца.

Извршни одбор је овлаши-
чен да са „Београдпројектом“
закључи уговор о изради пла-

на. Пламенац и Мило Грејовић — чланови, за рад органа, др Живорад Јовановић (предсједник), др Светозар Благојевић, др Срећко Ћелић (предсједник), за Стару град (Пеко Јелићевић, руково-
дилац, Миодраг Јанчићевић, Кре-
сто Борета, Јово Вуковић и Чедо Јелчић — чланови) и за орга-
нанизовање здравствене заштите (др Вожислав Франчићевић, руково-
дилац, др Владо Поповић и др Живорад Петровић — чланови).

Наши колеги Душан Чу-
кић, дописник „Борбе“ из
Москве, послао је „Приморским новинама“ телег-
рам у коме стоји: „С ви-
ма сам и у тим најтежим
тренуцима“.

Шпиро Лукин Бечић и
Бранко Душанов Ивано-
вић подударили су Штабу
цивилне заштите у Бечи-
ћима своје волове за ис-
храну становништва.

Саво Ђоковић из Београда послао је писмо и
кличе своје зграде у Бе-
ретину коју је ставио на
располaganју Мјесној за-
једници.

Истичем примјер поро-
дица Ника Палунка др Ми-
тра Јубишић из Будве чи-
је су куће остале неоште-
ћене. Они су отворили вра-
та својих дома свакоме-
ко се није имао где скло-
нити, тако да је у њихо-
вим кућама нашло смје-
тјај око 50 житеља из Ст-
рога града.

Васо Пејовић, власник
кафана — ресторана „Пи-
зар“ која се налази у
стамбеној згради „С—70“,
неколико дана послије зе-
мљотреса бесплатно је ди-
јелио храну стајарима о-
ве зграде.

Фризерски салон „Тхеа“
бесплатно је пружао услу-
ге женама неколико дана
послије земљотреса.

Свим радним групама одре-
ђени су задаци који се односе
на праћење стања, извјештава-
ње Координационог одбора и
предлагanje мјера за организова-
ње нормалнијег привредног же-
вота, смјештај и склопљивање
становништва, процјену штете,
организовање рада органа држав-
е управе Скупштине општине
самоуправних интересних заје-
дица и организовање рада на от-
клањању постелица земљотреса
и пружању здравствене заштите.

СЛЕДНИЦА ОПШТИНСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ САВЕЗА КОМУНИСТА

Сложени и одговорни задаци

На ХХIII сједници Општинске конференције Савеза комуниста, која је одржана 30. априла, анализирана је досадашња идејно-политичка активност чланова Савеза комуниста у новонасталој ситуацији и утврђено неке најважније идејно-политичке основе и задаци Савеза комуниста и других организованих социјалистичких снага на предузимању мјера и активности ради превазилажења посљедица изазваних катастрофалним земљотресом.

Сједници су, поред чланова конференције, присуствовали секретари основних организација СК, чланови актива радника комуниста — непосредних произвођача, предсједници савјета и секретари мјесних заједница, предсједници основних организација ССРН, синдиката, ССО и МАТИЈА НОВОСЕЛ, извршии секретар Предсједништва Централног комитета савеза комуниста Црне Горе.

Информацију о стању најакон земљотреса и у међувремену предузетим мјерама и активностима поднио је Љубо Рајеновић, предсједник Општинског штаба цивилне заштите. Посебно је на глашено да су материјалне штете и разарања знатно већег обима него што се то у први мањи мислило. Стручне комисије констатовале су да су изузимајући објекте ОУР-а „Хотели Свети Стеван“ скоро сви тренутно не употребљиви и да су шансе за њихову брузу санацију и оспособљавање за нормалан рад у предстојећој туристичкој сезони сведене на минимум. Истакнуто је да су даље материјалне штете и пропадања станови, индивидуалних породичних зграда, објекта и споменика високе културно-историјске вриједности наступиле као посљедица велиоког невремена и обилних киша, које су неколико дана лиле, такође, без прекида, али да је прва фаза, ипак, успјешно завршена, захваљујући организованим напорима цјелокупног становништва, као и изузетном и координираном дјеловању свих субјеката у општини.

За импровизованом говорницом у просторијама Основне школе „Стјепан Митров Јушић“ изашла је 24 дискутанта, који су у креативној и конструктивној расправи указали на сву обзидност ситуације, потребу већег степена идејно-политичке одговорности Савеза комуниста и других свјесних субјективних снага и да се успјешно превазиђу све недаће.

Говорећи о мобилизаторској покретачкој улози и задацима у новонасталим условима, Јарко Миковић, секретар Општинског комитета СК, истакао је да сви комунисти својом укупном активношћу морају до приносити што бржем превазилажењу тешкоћа. На питањима превазилажења посљедица проузрокованих земљотресом, потребно је вршити диференцијацију у Савезу комуниста, ослобађајући се оних који не дјелују у складу с усвојеним нормама или намењују рад и понашање које није у складу са самоуправним принципима. Све то треба да допринесе да Савез комуниста постане још привлачнији за младе људе, који су у досадашњим акцијама показали веома висок степен морално-политичког јединства и саморазвоја.

Задаци за чланове и организације Савеза комуниста су у овом тренутку веома сложени и одговорни. Сада се као првоприједни задаци постављају смјештај угроженог становништва и оживљавање привредних активности, у чему посебно одговорност имају комунисти у основним организацијама удрžеног рада, мјесним заједницама, Скупштинама општина и скупштинама самоуправних интересних заједница.

Обавеза је комуниста да преузму се одговорност да се расподјела одређених покретних кампинг објеката за привремено становљење људи правилно и одговорно, уважавајући социјалне критеријуме. При томе треба имати у виду да је уништен велики дио стамбеног фонда, чије

обнављање трајати дуже времена. Такође је потребно приступити доношењу критеријума у вези са изградњом и додјелом ново изграђених објеката, који ће бити усаглашени са могућностима и потребама општине.

Неопходно је да се покрене и размотри могућност издавања одређених средстава за изградњу станови у свим организацијама и заједницама на подручју општине.

Дужност је чланова и организација Савеза комуниста да допринесе што бржем превазилажи

НЕПРОЦЈЕЊИВИ КАПИТАЛ

Подржавајући у потпуности ставове и оцјене које су утврђене на сједници, Матија Новосел је рекао да човјек мора ојећати у себи несвакидашњи понос и снагу, када чује колико је цјелокупно становништво, достојанст вено, сабрано и храбро до чекало све невоље. То је огромни морални и политички капитал, који се и свом приликом испољио као изузетна драгоценост. Били смо охрабрени степеном политичке свјести и организованости, који је био присутан у свим срединама. Веома је важно да се такав замах настави и одржи, јер нас са мо такав приступ може извукти из огромних тешкоћа у које смо запали. Треба остати на висини задатка и активирати првенствено сопствене снаге. Мјесна заједница се показала као врло виталан организам и субјекат, који врло успјешно може да рјешава многе проблеме.

Сада је тренутак да мало више размишљамо о томе у каквој ће се ситуацији наћи наше будуће генерације, па у том циљу морамо тренутно више да трпимо, да бисмо, перспективно, боље ријешили многе проблеме. Због тога сваки члан Савеза комуниста мора бити свјестан чињенице да, и поред огромног солидарности и напора које улаже наша друштвена заједница у цјелини, нећемо моћи тако брзо да ријешимо садашње тешкоће.

Жељу посљедица које су проузроковане земљотресом, утврђујују при томе своје програме и активности, стално пратећи реализацију утврђених задатака повезујући укупне акције и дјелујући координирано са организацијама ССРН, синдиката, омладине, бораца и у договору са скупштинама самоуправних интересних заједница и органима управе.

Пред чланове Савеза комуниста, све радне људе и грађане постављају се врло одговорни задаци на изналажењу дугорочних рјешења, што захтијева стручни и тимски рад. То обавезује чланове Савеза комуниста и самоуправне органе да се енер-

тично залажу за што синхронизованију акцију, избегавајући тренутна рјешења, као и нереалне захтјеве који нијесу у складу са могућностима.

Цијенени потребу сагледавања дугорочних рјешења у поједију урбанистичких захтјева и просторног планирања, намеће се потреба да се на нивоу Скупштине општине и извршног одбора, оцјени потреба формирања одређене службе, као посебног тијела за обнову и изградњу, које би на најцелисходнији начин давало одговарајућа стручна рјешења и предлоге и предузимало одговарајуће мјере у наредној активности, а што мора бити у складу са дугорочном политиком изградње у нашој општини.

Укупну активност на подручјима мјесних заједница, СК мора повезивати и синхронизовати својим дјеловањем кроз организације ССРН и друге друштвено-политичке организације на подручју мјесних заједница. Такође, у основним организацијама удрžеног рада, треба преко организација синдиката покренути акције у циљу повећања степена продуктивности рада и ефикасности при вређивању. Ради успјешнијег вођења акције, неопходно је на подручјима мјесних заједница развијати и друге облике акиционог повезивања комуниста, као што су зборови комуниста, тематске којнференције, трибине и други облици, са циљем да се комунисти најнепотребније договоре у погледу обављања одређених послова и задатака и да на тим питањима мобилишу радне људе и грађане.

Укупна активност на подручју општине у правцу превазилажења посљедица проузрокованих земљотресом, захтјева од свих самоуправних структура, органа и тијела, да се приликом припрема за доношење средњорочних планова развоја води рачуна о приоритетима за сачињавање посљедица у области материјалне производње, ради постизања већих економских ефеката.

Све организације Савеза комуниста треба радово да обавјештавају Општинску конференцију, односно Општински комитет СК о закањиванију сједницама и активностима које се тамо предузимају, у циљу ефикаснијег дјеловања и бољег узајамног информисања.

Пеко Лиженевић је истакао да земљотрес није изазвао само материјална разарања, већ и ремећење психофизичке конституције људи, због чега комунисти морају улагати велике напоре на превазилажењу тренутне ситуације, при чему у основи свих идејних и других активности Савеза комуниста, мора бити брига за човјека.

По ријечима Јанка Минића мјесне заједнице, као баца и темељ самоуправног друштва, у потпуности су оствариле своју улогу, афирмишући се као изузетно ефикасни механизам за изналажење конкретних рјешења, без обзира на одређене слабости, које су се манифестијално код појединца или мањих група. Органи мјесних заједница су оснапољији да могу одмах активирати све остале субјекте у ефикасном супротстављању свим недаћама, било природне стихије или ратне опасности. У свему томе, веома драгоцјено је било искуство и предзнања која смо стекли кроз спро-

Ненад Бућин, предсједник Републичке конференције ССРН Црне Горе, Будислав Шешкић, предсједник Скупштине СРЦГ, и Добрислав Ђулафић, предсједник Савезног вијећа Савезне скупштине

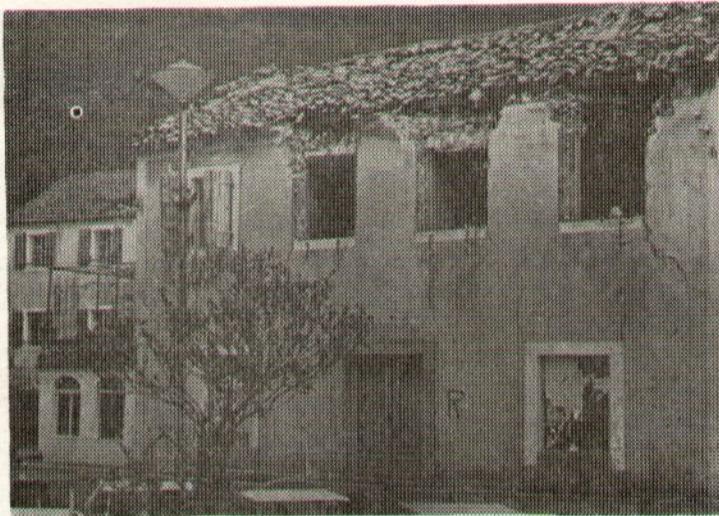
ких капацитета, потпуно неупотребљиво, па је неопходно што хитније изналажење одговарајућих рјешења за прерасподјелу оног дијела радне снаге која је остала без посла, што мора бити предмет посебног интересовања СК и других одговорних субјеката.

Залажући се за што хитнију подјелу рада у смислу интензивнијег активирања привреде, као и за ефикасније дјеловање самоуправних интересних заједница, Илија Рајеновић је истакао да је у првом моменту постојала заблуда у процјени степена стечења, због чега је много блаже представљена ситуација у односу на стварно стање.

У дискусији су учествовали још и Ранко Гардашевић, Војо Медиговић, Стево Стјепчевић, Милан Кљајић, Светозар Маровић, Тодор Зец, Бранко Кажанегра, Милан Новићић, Шепман Бурић, Марко Ивањовић, Милован Јовићевић Крсто Марковић, Владо Кажанегра и Ђуро Дејић.

На крају је закључено да све основне организације СК и друге друштвено-политичке структуре утврде програме рада и конкретне задатке у активностима на отклањању посљедица проузрокованих земљотресом.

Бранко КРГОВИЋ

Објекти за рушење у Петровцу

У првим редовима борбе за нормализацију живота

Од тренутка када је још један изазов природе измијењио човјеку његову организацију живота и натјерао га да улаже нове напоре, млади својим начином живота и сва кодневним залагањем настоји да се што прије преброде тешкоће настале након земљотреса. Као припадници територијалне одбране они дисциплиновано извршавају све задатке, помажу радницима

ца и другог материјала, раде данонишњо и нају времена за пјесму и организацију културно-забавног живота.

О томе је било ријечи на сједници Предсједништва Општинске конференције ССО — другој по реду од трагичног земљотреса. Том приликом истакнуто је да треба искористити све могућности даљег омасовљавања и ангажовања младих. Већ формираним бригадама по мјесним заједницама даје се пуну и уздиши квалитет њиховог заједничког живљења. Ово утолико прије што такав начин активности није само карактеристичан ангажованости младих на кратку стазу — мјесец или два, то је нешто што ће се настављати и постати стил у даљем раду. Било је ријечи и о организовању савезне омладинске ратне акције и спремности младих општине да буду домаћини својим вршњацима из читаве земље. „Спремност младе генерације“ — цитирају ријечи Анте Петковића, омладинца који је у протеклих осам дана неуморно радио на истовару приспјеле помоћи — „да се достојно одазваје на све животне тешкоће, и овога пута се најбољи могући начин освједочиша. Омладина Будве је организована пришла свим заједницама које је пред њу поставио овај тренутак. Ми ћемо наставити и даље да несебично помажемо све док се посљедице овог катастрофалног земљотреса потпуно не санирају.“

СЕЗОНА ЈЕ НА ПРАГУ

На сједници Извршног одбора ССРН (предсједавао Јубо Аћић) констатовано је да су сви грађани наше општине добили какав-такав кроп над главом. Захваљујући сојузничким народима југословенском заједнице, савладао је са многима тешкоћама које су бијежањем водом, прехрамбеним артиклима и другом неопходном робом. Сада — речено је — треба усмијеравати напоре да се, колико је то у овим условима могуће, нормализује живот. Са тим циљем евидентирао се сва доминантна чији су становни порушени, донијети критеријуми приоритета за додјељивање трајнијих објекта за смјештај и апеловати на грађане да се враћају у станове и зграде које нису страдале од земљотреса. Најважније је да морамо озбиљно рачувати са туристичком сезоном која је на працу.

Одјељења унутрашњих послова који обезбеђују важније објекте, пребацују пре којију руку и преносе на хиљаде килограма намирни-

ца и другог материјала, раде данонишњо и нају времена за пјесму и организацију културно-забавног живота.

О томе како је функционисала служба безбедности од тренутка када нас је заједница катастрофа, како је реаговала и како се до максимума залагао сваки појединачник — разговарамо са Миром Јањушевићем, начелником Одјељења за унутрашње послове СО Будва.

— Одмах након катастрофалног земљотреса радници службе безбедности окупили су се испред просторија Одјељења, чија је зграда била у распадању. Веће су биле у прекиду. Зграда је још подрхтавала. Ушли смо у-

ОНЕМОГУЋЕНИ

Од тренутка катастрофалног земљотреса до да нас на подручју будванског општине није регистрован ниједан примјер ре- мећења јавног реда и мира, ни једно кривично дјело, ни једна погрешна ин- тервенција припадника милиције.

Ово је — кажу у Одјељењу унутрашњих послова заслуга свих припадника милиције на челу са командиром Живадијем и криминалистичке оперативе под руководством Милорада Марковића.

— Није да није било по-кушаја ловљења у мутном — каже начелник Јањушевић. — Сутрадан пизбијању несрете у замку, је пало седам-осам лица која су дошла са стране Провером код подручног органа установили смо да се ради о најкорелијијим криминалистичким. Међутим на нашем терену нијесу успели да „изведе руку“ из цепова, мада су признали да су дошли да искористе нашу тешку ситуацију уза своје послове.

нутра и међу раздробљеним циглома и малетром тражили кључеве од возила, која су била паркирана уз сам зид зграде, како бисмо их одмакли и спасили. Десет људства послат је на обезбеђење објекта са већом друштвеном имовином, која се нашла на улицама, а други десет је покурио ка Старом граду да пружи помоћ унесрећеним. За неколико 40 минута мобилисано је цјелокупно људство. Припадници резервног сastava самоиницијативно су обукли униформе и похитали да се јаве на дужност.

У Старом граду затечено је више од 400 људи на два трга. Требало је народ да извести из града без панике, јер је прије тога опасност, како од поновљеног удара, тако и од већ нарушених зграда које су сваког часа могле да затрпају пролазе и људе. Евакуација Старог града је извршена у најсавршенијем реду и народ је склонjen на безбедна место.

— Одмах по доласку у Стари град — прича Јањушевић — на улаз усмо затекли групу младића из Будве, несташних, иначе, с којима смо се раније сријетали и имали проблема када се радио о нарушавању јавног реда и мира. Позвали смо их да пођу с нама. Без оклијевања су се прије дали радницима безбедности и показали нервијенту храброст и пожртвовање. Тешко ми је поменути ма чије име са-

Зграда је још подрхтавала када су почели да спасавају документе и материјал

да, јер се бојим да неког не заоравам. Када буде мирније вриједе, то ћемо урадити и посебно по им захвалити. Сједам се овима су Тодор Гардашевић, Славко Ћљајић, Милорад Шаоан, Саша Градак и други. Било је и других грађана који су, такоре, храбро у више направа улазили унутра, помажући повређеним и осећомонима да се што прије извuku. Био је то изванредан приједор сарадње грађана и радника службе безбедности у тешким приликама.

Радници безбедности били су свуда где је оило најтеже и најодласније, благовремено и несебично интервенисали.

— Но, о томе, можда не би требало говорити — каже Јањушевић — јер је то саставни дио њихових овавеза и свакодневних послова.

Погоди смо остали без зграде, организовали смо исељавање на привремену локацију и успоставили систем веза који је успјешно функционисао. Пирши смо спасавају изузетно вриједне — преме из порушене зграде. При том смо морали држати посоење састанке и издавати наређења да се не улази у зграду без посебног одређења, јер су сви хтјели да понешто извuku из рушевина, а сваки улазак био је скопчан са опасношћу по животу.

Посебан проблем био је ре-гулација саобраћаја, односно обезбеђење да се он одржи и уз најтеже напоре одвија преко То плиса, јер је магистрала била већ прекинута код Жуте греде. Ту су радници саобраћајне милиције радили и по 18 часова дневно. Јањушевић је поново подвлачи да би било погрешно истичи било којег појединачника, јер би онда требало имјновати сваког припадника службе безбедности како да уложene напоре, тако и за успјешно обављене послове из своје надлежности.

Нема сумње, овако успјешном функционисању службе до приједора је изванредна сарадња са републичким и органима из других република и покрајина, који су пружили помоћ у људству и технички. И наш систем друштвене самозаштите показао се као сигурана основа овако ефикасног рада служби.

Сарадња с територијалном одбраном и цивилном

заштитом и свим субјектима друштвене самозаштите била је изванредна. Све је то допринијело да се у једној овако ванредној ситуацији послови безбедности обављају најуспјешније. У томе је велика заслуга и грађана који су достојанствено, без па-

нике, поднијели ову несретну и у сваком моменту пружали помоћ и подршку служби безбедности.

Било је покушаја од стране појединца да се пропрете и одређене гласине, како би се унимела паника, било да се ради о гласинама да ће доћи до нове катастрофе, било да су појединци неосннова и неоправдано узимали више него што им припада. Такве гласине благовремено су пресечене и служба безбедности је остварила потпун увид у подјелу помоћи, нарочито у овим случајевима где је постојала могућност да дође до злоупотребе.

— Најдраже су нам честитка за празник 13. мај — рекао нам је на крају разговора Јањушевић — похвале које смо добили за успјешно обављене задатке у овим тешким данима, како од надлежних савезних и републичких органа, тако и на сједници СО Будва и од грађана будванске општине.

В. Станишић

Формирана радна чета

Милан Кљајић секретар Мјесне заједнице Будва I, обавијестио нас је да су послије обиласка својих домаћих грађана из Старог града почели да враћају новац који им је првих дана подијељен као помоћ.

Своје објекте у Старом граду обишли су и приватни угоститељи и чланови комисија радних организација.

На подручју Мјесне заједнице храна и одјећа дјеле се само за становништво Старог града и, изузетно, за социјално угрожена лица, као и грађане који не могу ући у своје куће изван Будве.

На састанку Штаба цивилне заштите Мјесне заједнице Будва I било је ријечи о активности омладинске организације која води бригу о пострадалом становништву и објектима у Старом граду који су потпуно порушени и имају третман као и Стари град.

Акција на забрињавању становништва Пријевора, Сеочија, Јаза и Свињишта усмијерена је на обезбеђење најужужијих потреба. У ова села постало је контигент великих шатора за групни смјештај и извјесан број мањих за индивидуални смјештај. Упућена је и довољна количина прехранбених артикалa, а одмах по земљотресу предузете су мјере за уклањање угинуле стоке.

ТЕРИТОРИЈАЛНА ОДБРАНА НА САНИРАЊУ ПОСЉЕДИЦА ОД ЗЕМЉОТРЕСА

Двије генерације заједно

Поред борбе за отклањање посљедица катастрофалног земљотреса, припадници територијалне одбране међу првима су се борили са још једном невољом — великом навременом. Киша која је да нима падала изазвала је но-

АКТИВНОСТ ИЗВИЂАЧА

Позната лозинка „Нико нас не може изненадити“ на дјелу је показала пуну оправданост већ оног кобног јутра, 15. априла, када су се припадници Одреда извиђача „Нико Анђус“, послије нешто више од пола часа на кон стравичног земљотреса, нашли на окупу.

Прве интервенције, као упућујуПравила организације, сводиле су се на указивање помоћи настрајалима, у првом реду повријеђенима. Излажући се великим опасностима, извиђачи су успијевали да прву помоћ укажу повријеђенима, а затим, такође уз велики ризик, они су улазили у рушевине да би извукли своје шаторе, које су врло брзо — како то они знају и умију — поставили на колико-толико безбедном мјесту. У њиховим шаторима нашло се склониште за већи број повријеђених, дјецу, старе и изнемогле.

Успијели су нови задаци: наставили су да помажу повријеђенима, преузели су улогу курира на терену, а њихово присуство међу уплашеним живљем дјеловало је смирујуће. Покушали су да и у тако тешким тренуцима унесу ведрину међу становницима. Будве.

Иако Одред броји свега нешто више од 40 обучених извиђача, стицда се утисак да их је два пута толико, јер су интервенције биле брзе и ефикасне — могли су се видjeti свуда где је требало пружити помоћ.

Када су почели да пристижу камioni са шаторима, небадима и прехрамбеним артиклима, извиђачима није тешко падао и ствар. Укратко, они су радили послове који су у латом тренутку били најпречи и најцелисходнији.

Активност извиђача није јењавала ни наредних дана. У ствари, они су у овој акцији стекли драгоцену искуства, а такође наставили и у наредном периоду.

Бранка Вукићевић

ва разарања већ оштећених објекта. Штете су огромне, а најтеже је било становницима који су остали без својих дома.

Припадници територијалне одбране, окупљени у логору у Будви и истуреним јединицама по мјесним заједницама, непрекидно су били у

акцији. Њихови подвизи тешко се могу сврстati под значење само једне од ријечи: пожртвовање, ентузијазам и несебичност. Јер, они су на сваком кораку улагали изван редне напоре да се помогне човјеку и да му се олакша тежак положај. Задивљују примјери многих обичних људи који су, не чекајући позив, напуштали своје такође порушене домове и журили да се ставе на расположавање Општинском штабу територијалне одбране. Неки од њих су долазили са кћерком или сином — добровољцима у територијалној одбрани. Не знајући за умор, учествовали су у спасавању људских живота, борили се против појава развлачења материјалних доbara, вриједности и документа, били физичка заштита објекта и материјалних средстава у њима, радили на истовару огромних количина разне робе која је као помоћ пристизала, подизали шатопре, гасили пожаре, радили на асанацији терена и обављали још многе послове које је трећутна ситуација наметала. Уз све то — радили су по незапамћеној киши, граду, вјетру и хладноћи.

Писати о помоћи територијалне одбране у овој ситуацији немогуће је а да се не помену најистакнутији појединости. Свесни смо, међутим, могућности пропуста, то јест да се може десити да испустимо из вида допринос неког од тих вриједних људи и истинских прегалаци. Уколико би се то десило, грешку немо исправити у наредном броју листа.

Посебно су се истакли војни обвезници Ивица Јановић, Иво Тучевић, Милорад Дулетић, Љубо П. Прибилић, Јован Стојановић, Миодраг Љијешевић, Ратомир Делевић, Божидар Маројевић, Иво Јовановић, Милош Стојановић, Марко Куљача, Милivoje Лабовић, Томо Радуловић, Стево Кажанегра, Јово Куљача, Божо П. Ивановић, Марко Илић, Љубо Ивановић, Златко Вулешић, Борко Андрић, Петар Оцић и Војо Грегорић. Међу омладинцима и омладинкама треба посебно истaćи Ратка Ражнатовића, Рајка Краповића, Николу Краповића, Зорицу Јеремић, Радмилу Еошковић, Слобода на Парапида, Андрију Митровића, Јова Драговића и Славицу Шољагу. Омладинци и омладинке — добровољци у територијалној одбрани — својом пјесmom и логорским ватрама доприносили су да се заборави на кишу и вјетар, умор и непроспаване ноћи и да се задаци обављају на вријеме и на опште задовољство.

П. Кнежевић

Пружање прве помоћи повријеђенима

Плодан рад екипа Црвеног крста

У Будви је формиран штаб Црвеног крста, чије су екипе указивале помоћ настрајалима. У саставу екипа прве помоћи, цивилне заштите, санитарне и епидемиолошке свуда су били присутни и чланови организације Црвеног крста. Нихова интервенција евидентирана је у више од 300 случајева.

Магацин Црвеног крста, који располаже с доста одјеће, стављен је на расположавање мјесним заједницама. Посредством чланова Црвеног крста дата је помоћ у одјећи и обући за 15 најугроженијих породица и преко 60 појединца.

Организована је и служба информисања која даје обавештења о сједишту Штаба,

ба, мјесних заједница, здравствених служби, економата. Активисти помажу грађанима да преузму и пренесу храну и постељину, да се смјесте под шаторе или превезу до родбине...

Црвени крст формирао је и екипу за социјални рад — сачињавају је лекар, социјални радник и медицинска сестра — која сарађује са свим факторима на подручју општине, помаже и интервенише свуда где се за то укаже потреба.

Пунктови Црвеног крста формирани су другог дана након земљотреса и у Петровцу, Светом Стефану и Бечићима.

В. С.

ПОЖРТВОВАНИ И КАД НЕМА ВАТРЕ

Спавали су на ногама

Још не могу да заборавим невјероватну игру случаја — рекао је руководилац професионалне јединице за заштиту од пожара Стево Кажанегра

— Ваш оног трагичног јутра био сам у згради Скупштине општине. Имали смо састанак у Штабу цивилне заштите и управо смо разра

Сва у рушевинама, Будва је остала без становника:

Стари град је уистину мртви град

живали планове дејства у слујају непогода. Онда је затутњало и све се затресло.

Тамо где је било најтеже, док се још ни усковитлана прашина није честито слегла над рушевинама, међу првима су пошли — ватрогасци. Није било ватре тога за Будву не кобног недјељног јутра, али зграде су се рушиле у живописном старом граду. Убрзо се испоставило да је и једна старица остала блокирана на првом спрату опасно нахерене зграде од које се зид просто откинуо, као одсјечен. Жена је, да скратимо казивање, наравно, спасена.

— Тог дана учествовали смо и у спасавању једне дјевојке која је била затрпана у рушевинама хотела „Славија“. Наставили смо да износијемо јавну и приватну имовину из срушеног града — каже Стево Кажанегра.

Ова јединица је у правом смислу чета мала или одабрана на. У њој је укупно девет професионалаца, од којих су само седморица ватрогасци.

Сви су се истакли ових техничких дана, али, како истичу у Општинском штабу цивилне заштите, посебне похвале заслужује најстарији будванској ватрогасци Лазар Новаковић. Он каже:

— Радили смо — свашта! Кад нема ватре, наша дужност је да помажемо осталима. Овог пута чинили смо то својски, више из срца и душе, рекао бих, а мање по дужности.

М. Вујић

ИЗ МЈЕСНИХ ЗАЈЕДНИЦА

Кратко, сажето, војнички

Иако добра тјескобна, кроз канцеларију Штаба Цивилне заштите у Петровцу, која је смештена у згради Друштвеног дома, у току дана про-дефилује стотинак и више грађана. Сви долазе да не-што саопште, траже или пре-длозе. Командант Штаба Драго Мијовић, иначе у "мир нодопском времену" предсједник Мјесне заједнице, за сва ког нађе времена. Док сједимо код њега и разговара-мо, на вратима се појавило најмање петнаест лица. Сва-

на треба да се монтира и што прије пусти у "саобра-ја". Потребно нам је десетак радника с крамповима и лопатама да ископају канал за кабл. Кратко, сажето, војнички. Улази постарији грађанин — Остоја Јанчић:

— Од Краља Милорада пре ма Папановој кући појави-ла се пукотина која се непре-кидно шири. Јуче смо заби-љежили процијеп од 2—3 цм, а данас је два до три пута већи. На терену који се по-

сни одбор Црвеног крста и формирати центар у Буља-рици, јер тамо сада живи ве-ћина становништва. Молим да ми додијелите неколико омладинки које су завршиле курс прве помоћи.

— И још само нешто — казала је Даница, крећући да пође — треба рачунати на трајнија рјешења смјештаја, нарочито у селима где су људи vezani за стоку, живи-ну и баштину. Они не могу долазити у Петровац и Бу-љарицу да станују.

Пошто смо остали сами, Мијовић се обратио мени:

— Јеси ли биљежио ове разговоре? Ето, тако је сва-кодневно овде. И наставља. — Све комисије раде пуном паром, нарочито стамбена. Ових дана настојимо да сваког приближимо првобитном боравку. Јуче смо обишли те-рен, разговарали с људима, заинтересовали се шта им треба, тј. шта им је у овом тренутку најужажније. Распо-ложење је, заиста, на виси-ни. Јуди виде да се о њима води рачуна.

О снабдијевању у Мјесној

заједници брину се Јово Ми-
јутиновић, Видо Копитовић,
Мило Павловић, Никола Ђе-
довић, Иво Голиш и Николи-
ца Срзентић. Они су нас оба-
вијестили да је већ организа-
вано неколико складишта
робе и уведена евиденција
за њен пријем и издавање.
У двије мензе — у Буљарици
и Петровцу — издаје се по је-
дан топли оброк дневно, и то
за најугроженије породице
и лица који су се затекла на
подручју Мјесне заједнице,
као и за раднике и милицију
нере који су дошли као ис-
помоћ. У мензама се храни
и највећи број становника с
подручја барске општине — из
Црнице и села сусједних
Буљарици.

Вл. Станишић

БУЉАРИЦА ПРИХВАТИЛА ПЕТРОВЧАНЕ И ЦРМНИЧАНЕ

Разговор који биљежимо вођен је у камп-лагору у Буљарици деветог дана од катастрофалног земљотреса. Командант лагора Митар Мицор данонишно ради и, како видимо, једва чека да се мало одмори. Ту је и Модраг Тодоровић, Нишићија, шеф омладинског одмаралишта "Јосип Колумбо". Када је почело да тресе, та-корећи на своју руку, дао је на употребу 166 прико-лица за пострадале из Петроваца, Буљарице и Црнице. Овдје је изванредно организована кухиња, а и културно-забавном животу покљања се, колико-толико, паж-ња. Све је у покрету — формирана је радна brigадa младих. Џеца и старији почели су овдје нови живот који ће потрајати док се не уселе у нове домове или у обновљене куће.

Митар Мицор говори да су овдје и одмаралишта дјечје заштите из Горњег Милановца „Славко и Мирко“, затим из Врњачке Бање, где су смештена болесна лица, неколико становника и часних сестара из пору-шене цркве Св. Виду у Петровцу. Штабу је стављена на располагање и камп школа за квалификоване рад-нике из Ариља.

У Буљарици и поред смјештених 400 лица још има мјеста за пострадале који у овом камп-лагору могу остати док се ситуација не поправи.

ко од њих, још одмах с вра-
та, почиње отприлике овако:
— Извините, бићу кратак,
само да вам кажем...

Управник поште долази с
једним својим колегом и ка-
же:

— Наручили смо центра-
лу од сто бројева. За два да-

кренуо налази се огромна сти-
јена од које је у првом уда-
ру отпало неколико громада.
Постоји опасност да се она
сруши на куће, бензинску
пумпу и магистралу.

Даница Грегорић предла-
же:

— Треба активирати Мје-

жуту

У Петровцу све функционишу беспрекорно

Наслов није претјеран — те ријечи чули смо у разгово-
ру с Драгом Мијовићем, пред-
сједником Мјесне заједнице
Петровац, Радом Гргевићем,
Буром Шољагом, Владом Вој-
нићем и Драгољубом Вучи-
нићем.

— Одмах послије земљо-
тresa — цитирали ријечи
Драга Мијовића — одржали
смо збор грађана, упознали
их с потребама понашања
сваког појединца у оваквим
приликама. На све нежељене
појаве веома се брзо реагова-
ло. С обзиром на стално по-
дрхтавање тла, психоза је
још напета и тако ће сигур-
но бити још за који дан, али
није било случајева панике,
није било чега нежељеног.
Пристигла је значајна помоћ
од радних организација које
у Петровцу имају своје по-
не и одмаралишта, а из Бео-
града дјеље цистерне за во-
ду, тако да се нијесу осјети-
ле посљедице несташице во-
ду првих дана када је водо-
вод био неупотребљив. Пива-
ра „Требјеса“ и Буковичка
бања послале су нам по ка-
мion сокова.

Наши саговорници истичу
улогу омладине и пионира
који су давали велики до-
принос у свакој акцији. Бес-

прекорно је функционисала
веза са Општинским штабом
и свим друштвено-политич-
ким факторима у општини.
Општински функционери су
редовно обилазили терен,
давали потребна упутства и
објашњења.

Активност у Штабу Мјес-
не заједнице сваким даном је
све већа. Здравствене еки-
пе обилазе угрожена подру-
џа. Преко пунктуа у Пет-
ровцу и Буљарици спроведе-
на је вакционација становни-
штва. Отворене су кухиње за
исхрану лица који су дошли
да указују помоћ, а помоћ ко-
ја пристиже са свих страна
дијели се становништву пре-
ко центара за друштвену ис-
храну.

Одржавају се састанци о-
сновних организација Саве-
за комуниста на којима се
подносе извјештаји о стању
на терену и проблемима ко-
ји се јављају. Грађевинарст-
во је показало високу сви-
јест и дисциплину, што се
сгледало у савршеном миру
и прираности и у току нај-
тежих тренутака. Уз помоћ
грађана и припадника Тери-

торијалне одбране милиција
обавља послове на опште за-
довољство. Самозаштита је,
такође, дошла до пуног из-
ражава.

Док ово евидентирамо у
Штабу Цивилне заштите, пре-
ко разгласне станице допи-
рују ријечи обавјештења гра-
ђанима да воде име довољ-
но и да је употребљива за пи-
ће. Ветеринарски инспекто-
ри и шеф инспекцијских слу-
жби дају упутства у вези ко-
ришћења хамирница: вирши-
ле, кобасице и други месни
производи, и поред тога што
су пакованi у целофану, под-
ложни су кварењу, па их тре-
ба што прије користити.

Радници градске чистоће
редовно односе смеће и све
комуналне службе функцио-
нишу нормално. Потребно је
обезбедити већу количину
хлора за посипање површине
и септичких јама у Ауто-кам-
пу Буљарица, где је смјеш-
тен велики број угрожених
становника.

В. С.

Стихија је уништила непроцењиве вриједности

У БЕЧИЋИМА

Без журбе и нервозе

У овој за све нас тешкој
ситуацији грађане Бечића
посебно охрабрује подршка
народа из свих крајева наше
земље. Међу првима су се
Мјесној заједници јавили
Сенка Радуловић, Никола Ра-
дојевић, Новак Мартиновић,
Буро Мартиновић, др Видо
Копитовић, Божо Белушевић,
Љубо Зелић и Ладе Ивано-
вић — сви из Београда, гене-
рал потпуковник Славко Ма-
рићевић, Јован Бојчевић,
Борје Лалевић и Никола Кр-
кељић из Титограда, Душан
Никчић из Титограда Ужица и
Нико Лазић из Новог Сада.
Они су ставили на располага-
ње своје стамбене зграде и
станове за смјештај станов-
ништва пострадалог од зем-
љотреса.

Туристичко насеље „Пра-
ха“ уступило је читав комп-
лекс вила, Одред извиђача
„Вожд Каћајорђе“ и школа
ученика у привреди „Паја
Марганић“ своје камп ку-
ћице, Одред извиђача „Бра-
ћа Миладиновић“ своје ша-
торе, а основна организација
синдиката „Автомех“ из Бе-
ограда камп приколице.

ЗНАЧАЈНО АНГАЖОВАЊЕ ОМЛАДИНЕ

Млади Бечићи од првог
дана су ставили на располага-
ње Штабу цивилне за-
штите и преузели низ веома
значајних задатака на от-
клањању посљедица земљо-
тresa. Они су ангажовани и
у новоформираним насељи-
ма, дежурају и обављају ку-
рирске послове, брину се о
смјештају и снабдијевају
становништво. У радни бри-
гади укључени су сви омла-
динци и омладинке који бо-
раве на подручју Мјесне за-
једнице.

ЛОГОРСКА ВАТРА

Поводом великог јубилеја — 60 година КПЈ, СКЈ,
СКОЈ-а и удруженih рад-
ничких синдиката, Омладин-
ска радна бригада Мјесне за-
једнице Бечићи организова-
ла је 20. априла логорску ват-
ру уз пригодан културно-
забавни програм. Пред више
стотина омладинаца и грађа-

на о значају овог јубилеја,
узео Савеза комуниста Ју-
гославије на челу с другом
Титом и о садашњем тренут-
ку наше земље говорио је
Јанко Мицић, пуковник ЈНА.
Он је посебно нагласио уло-
гу младих у нашем самоуп-
равном друштву. Културно-
забавни програм састојао се
од рецитација и пјесама по-
свећених народнослободила-
чкој борби и социјалистич-
кој изградби, а завршио се
козарачким колом и парти-
занским пјесмама. У при-
преми и реализацији овог
програма највише се ангажова-
која Жељко Никлановић.

ФУДБАЛСКА УТАКМИЦА И ИГРАНКА

У Бечићима и Боретима у
два пункта смјештено је нај-
више лица која су остала без
крова над главом. Смјештај у
пунктовима „Праха“ и
„Вожд Каћајорђе“ доста је
удобан. У павиљонима „Пра-
ха“ постоје купатила с топ-
лом водом, а у камп кућица-
ма „Вожд Каћајорђе“ и при-
ручни кућињица. Отуда је би-
ло пуно захтјева за смјештај
у овим објектима.

Штаб цивилне заштите у
Мјесној заједници Бечићи —
каже Љубо К. Борета —
одлучио је да се у одмарали-
шту „Праха“ смјести првени
стров становништво из Старог
града. Исхрана је организована
врло добро. Таква оцјена може се дати и за хи-
гијенске услове. Рад у ку-
ћињима је уходан. Тамо се
храни цјелокупно становни-
штво. Има појава да се храна
носи по собама, што настоји-
мо да спријечимо, јер исхрана
на мора бити ресторанска.
Организовали смо доношење
хране само оним лицима ко-
ја су непокретна.

У Боретима је Омладин-
ска радна бригада организо-
вала логорску ватру, као и
фудбалску утакмицу између
омладинских актива. На огла-
сној табли прочитали смо да
ће се у просторијама ресто-
рана „Драгачево“ одржати
игранка. Дакле, живот је кре-
нуо нормалним током.

Васо Станишић

У СВЕТОМ СТЕФАНУ

ОРГАНИЗОВАНО И ЕФИКАСНО

Послије катастрофалног земљотреса, Мјесна заједница Свети Стефан дјеловала је организовано и ефикасно. Већ 15. априла у јутарњим часовима поједињи чланови цивилне заштите дошли су у канцеларију Мјесне заједнице. Бригу о људима водио је Штаб на челу с председником Савјета Бранком Кажанегром-Дикијем и секретаром Владом Кажанегром. Жарко Васов Кажанегра понудио је свој ресторан за привремени магацин. Он је евидентирао пристиглу помоћ у храни.

У поподневним часовима Обрен Перовић и Пере Милковић упућивали су становнике из оштећених зграда у камп „Каменово“, где је смештено 90% породица.

Припадници Територијалне одбране с командиром Одјељења Томиславом Радуловићем патролирали су селима и њиховом будном оку ниша није могло да промакне.

Милиционари су чували напуштену имовину становника који се привремено преселили на сигурнија мјеста.

У Мјесној заједници радио се данонишње: Антоније Бајо Лаловић, Бранко Дивановић, Обрен Перовић и његов син Милован-Мито, Јоже Миковић, Крсто Дивановић, Јовица Милић, као и омладинци Миленко Митровић, Владо и Андрија М. Митровић.

Штабу се пријавио као до бровољац Миленко Милivoјевић, референт за реклами и пропаганду ООУР „Свети Стефан“, и четири дана и че тири ноћи ока није склопио. Искуство стечено у скопском земљотресу он је овде примјенио. Штампана су најне опходнија обавјештења и упозорења грађанима, на чemu је радила другарица Миленка Милivoјевић.

ООУР „Свети Стефан“ уступио је Мјесној заједници свој инвентар за умножавање обавјештења, просторије и све што је било потребно. Директор Душан Љијешевић

интересовао се за смештаја радника и њихове потребе, а тек потом о стању објекта.

У току наредних дана Штабу су се јављали и стављали на расположење омладинци који се налазе на одслужењу кадровског рока у ЈНА: десетар Небојша Кажанегра, Саво Поповић и Милан Калајнеревић. Они су се с Бранком и Миливојем Кажанегром укључили у акције Штаба и допринијели да се тешкоће лакше подносе. Десетар Милорад Митровић пријавио се Штабу у Будви.

Грађани Мјесне заједнице нису водили рачуна о радном времену, нико се није одмарало дуже него што је најнеопходније — свако је гледао да што више допринесе ублажавању тешких послеција катастрофалног земљотреса.

Петру Рајеновићу, иако је поодмаклих година, није

Овдје нам је као код куће

У камп кућицама одмаралишта косовских предузећа у Каменову, које располаже са око 900 кревета, само неколико часова послије земљотреса смештено је више од 400 грађана из Светог Стефана, Милочера, Пржна, Кукача, Рајеновића, Тудоровића и других села и насеља.

— Ни ово одмаралиште није мимоишла стихија. Порушен је 15 камп кућица, оштећени су ресторани и рецепција. У тренутку несрете у одмаралишту се налазило око сто радника из Приштине, који су припремали објекте за наступајућу сезону. Сви су прошли без огработине и одмах су прискочили у помоћ становништву из околних мјеста чији су домови страдали.

У одмаралишту је учитељено све да се живот нормализује. Снабдијевање је добро организовано, домаћице имају могућност да припремају и топле оброке.

— Моја кућа је одолијева свим стихијама ко зна колико година и све до данас ниједан потрес јој није могоаши — рекао нам је Никола Дивановић. — А сада јој је срушен кров и један зид. Жао ми је куће, али сам срећан што нико није повријеђен.

Прилично је оштећена и кућа Ратка Рајеновића из Светог Стефана који рачуна да ће се она, уз детаљнију оправку, моћи брзо оспособити за становаше. Иначе, он каже да му је у одмаралишту као код куће: — „Имамо струју, воду, храну, фрижидер и шпорет. Топло нам је и нисмо гладни. Засад је то најважније, а остало ће се временом средити“.

С. Р.

Оправљају се кровови

Већ 16. априла увече становништву је било подијељено око 230 шатора и то углavnom из одмаралишта на подручју Буљарице у чијим је камп-кућицама и приколица ма смештено око 180 породица. Истог дана одржан је збор на коме су грађани упознати с мјерама које је предузимао. Одбор за народну одбрану и друштвену самозаштиту и Штаб цивилне заштите.

Активирање јединице територијалне одбране како би се обезбиједили објекти и имовина која је остала у порушеним објектима. Да би се што прије добио увид о насталој штети, формирана је комисија која је након обиласка читавог подручја поднијела извјештај колико је фамилија остала без крова над главом. Процијењено је да је у Петровцу 80 стамбених зграда оштећено и да ће око 130 породица морати на дужи рок остати ван својих дома. У Буљарици 60, Режевићима 39 и у горњим селима десет породица такође неће моћи да се врати у сво-

је куће док се не изврше темељите оправке. Укупно че подручју читаве Мјесне заједнице стамбено је угрожено око 240 домаћинстава. Овај податак односи се на трајно настањене објекте док је укупан број оштећених далеко већи.

Тешко су страдали и неки привредни објекти, у првом реду хотели „Олива“, „Сутјеска“, „Петровац“ и одмаралиште ратних војних инвалида „Лучице“. Њиховим оштећењем изгубљено је више од 400 лежаја од укупно 1100, не рачунајући домаћине.

Снабдијевање је доста добро организовано, као и исхрана — у Буљарици и Петровцу.

Треба истаћи помоћ коју су пружили радници Грађевинског предузећа „Радник“ из Добоја и „Хидротехника“ из Београда. Они су, заједно с грађанима и омладином, интервенисали на око 140 кровова и спасили од пропадања и кише имовину која се налазила у оштећеним објектима.

Нема већих разарања

— Вријеме је да почнемо са оним чиме смо се бавили у свакодневном животу — рекао нам је Дики Кажанегра. — На подручју Пржна нема већих разарања. Многе куће су, по нашем мишљењу, усљиве. Хотели су почели да се припремају за сезону. ООУР „Свети Стефан“ обавијестио је раднике да сви дођу на посао. Надамо се да ће већ сјутра почети нормално снабдијевање становништва преко трговачке мреже.

Неки гости, који су имали резервацију за хотел „Маестрал“, дошли су, не знајући за земљотрес. Није јасно како су стигли довде, а да не сазнају за катастрофу која нас је задесила. Хтјели су да остану у хотелу, али смо их упутили даље — да не би страдали.

Грађани Мјесне заједнице Свети Стефан упозорени су да не треба вјеровати алармантним вијестима које стварају забуну, панику и неповјерење међу људима задуженим за снабдијевање, смештај и обезбеђење лица и имовине и да све оне који шире забуну треба one-mogućnosti. Што се снабдијевања тиче — каже се у упозорењу — оно зависи од врста и количине робе коју Општински штаб додијели овој Мјесној заједници. С обзиром да ово подручје није најугроженије, апелује се на грађане да се снабдијевају редовним путем. Поред продавница у насељима Шумет и Пржно, отвориће се још једна у Каменову.

Мјесна заједница нон-стоп стоји на располагању грађанима за сваку информацију и евентуалну помоћ. Упућен је апел да, без обзира на ванредно стање, сви радни људи треба да се врате на редован посао да би се стање што прије нормализовало.

В.Л. С.

Траже се рјешења за трајнији смјештај

„Београдпројект“ ради нови урбанистички план Будве у коме су дата рјешења за привремени и трајнији смјештај грађана који су остали без крова над главом.

Претпоставља се да ће смјештај у ауто-приколицама трајати од три до четири месеца, зависно од радона изградњи трајнијих објеката.

Друга фаза рада Комисије за смјештај јесте збрињавање угроженог становништва у насељу од бензинске пумпе с обије стране ријеке Грђевиће до Гвозденог моста. Ово насеље биће изграђено од објекта трајнијег карак-

тера. Насеља ће бити потпуно урбанизована са комбинацијом самосталних и кућица у низу од којих ће свака бити посебна цјелина.

Надлежни урбанисти Скупштине општице и представници „Београдпројекта“ информисали су нас, такође да постоји могућност добијања локација у Бабин-долу за индивидуалну стамбену изградњу.

Слободне локације за индивидуалну стамбену изградњу треба додјељивати првенствено становницима из Старог града који су најтеже угрожени.

Спасавање умјетничких дјела из Модерне галерије

ЗАПИСАНО У ПЕТРОВЦУ

СЕЉАЦИ БЕЗ СЕЛА

ОСВАНУЛО ЈЕ ВЕДРО И ПРОХЛАДНО ЈУТРО. Разговарамо са становницима Зечева села, Горњих Побора и Крајине, који су провели ноћ под шаторима. Многима је и тај платнени кров над главом у току ноћи скинула бура. Али, овај народ је — како рече Марко Божов Зец — навикао на невоље, па и ову стојички подноси. — Преживјели смо бомбардовање 1941. најезду казнене експедиције 1942, Клос, Малму и многе друге голготе, па се то — да се мора патити — преноси и на генерацију, рођену и одраслу у благостању. Чини ми се да се ни ми старији не бисмо боље снашли и прискочили у помоћ народу него што су то учинили они... Подсјетили су ме ове дани на дане рата, а ова наша младеж на храбре скојевце који су били у стању стићи и утећи и па страшном мјесту постојати.

У кући Јова Маркова Зеча разговарамо о свему што се догађало од тренутка разарања. Ту су чланови Основне организације СК Марко, Гојко, Крсто Зец и Нико Божовић. Остали су у Будви, у Територијалној одбрани. —

У Поборима су активни старији и млађи — раде као да су чланови Савеза комуниста. Спремни су да у сваком тренутку добу где треба, па и на опаснија мјesta као Душан Брајић и осамдесетогодишњи Јово Митров Зец, као и мали Душан Радов Зец и старица Ивана Радова Брајић.

— Када је престала да дрхти земља, окupили смо се на Гомилу, где смо се увијек кутили у весељу и у несрћи — наставља причу Марко Божов. — Брзо смо се договорили и пошли да обиђемо терен. Када смо видjeli да нема људских жртава, почели смо да спасавамо што се спасти може. Најугроженији су били Крапини и Горњи Побори. Све је кренуло у акцију. Убрзо је почела да нам пристиже помоћ. Међу првима је дошао предсједник Мјесне заједнице Љубо Лучић са секретаром основне организације СК Јагошом Петровићем, као и екипа љекара који су пружили помоћ повријеђеним и болесним. Нама је ово улило повјерење и храброст и много смо им захвали. Не дugo потом добили смо четири велика и шест

малих шатора, које смо подјелили по засеоцима. Није било халапљивости, нити неправилне расподеле. Они који су могли да уђу у куће одбijали су да приме помоћ у корист оних чија је имовина уништена.

— Сада, када почињемо да колико-толико, нормалније живимо можемо на миру да се присјећамо детаља и момената страве и ужаса и да се дивимо самима себи и другима — откуд нам толико храбрости и снаге да ускачемо у гротла рушевина, заборављајући на себе и своје, да бисмо спасили друге — каже један од саговорника. Од Улциња до Херцег-Новог настала је број напустио кућу, док је Милица јаукала тешко повријеђена у ћошку собе у приземљу. Брзо је некако и звадила, а затим су стигли и остали. Право је чудо како је остала у животу, кад је у избија Душанове куће страдала петоро говеда.

У Крапини нема више ни њива, ни родних дочића, ни једног воћног стабла. Све је заравњено, путеви уништени, земља распукла као расјечена ножем, а од девет колицица Душана С. Прибјловића остало су само комади даске, без ројева пчела који су ко зна куда нестале.

Само неколико часова пакон катастрофе, низ лути ка мењају према Будви из Крапине је кренула нејака колона у — неизвјесност. Нашли смо их захваљујући помоћи Слободана Дулетића који је од почетка при Штабу Мјесне заједнице Будва II, на сејкој утрини под Дубовицом. Зауставили су се негде на средини између порушеног града и коме за њих нема мјesta и уништеног села у које повратка нема. Добили су два шатора девет кревета и комплет постеље за 13 члана нова, позајмили широрет и то дложили ватру. Храну редовно добијају, а Марко Душанов и Гојко Петров кренули су поново у школу.

Прибјловићи су захваљели да нам кажу како је група припадника јединице цивилне заштите из Будве према њима хумано поступила. Одмах након несрће, група у униформисаних људи стиже до Дубовице, где су Крапинјани чекали помоћ. Отворили су своје торбаке и читају храну намијењену за ручак дали породицама. Нахранили су прво дјечу, а затим продолжили према селу. Били су то Вељко Мариновић, Томо Кнежевић, Јово Куљача, Милош Стојановић, Владо Ј. Марковић, Панто Ивановић и Владо Радовић.

Сви који више не могу назад у своје домове добили су шаторе. Храну нам у довольним количинама дотурају редовно. Проблем је струја, јер квар на далеководу за ово село још није отклоњен — каже доманица Даница Мартиповић, која брине о подјели помоћи и другим пословима.

Велике материјалне штете проузроковане су и у Лапчићима где живи 14 породица. Храна им стиже сва кодневно, а шаторе су добили сви којима су били потребни. Највише је угрожена деветочлана породица Ива Кустудије коме је стока изгинула у трошном обору. Знатније су оштећене и куће Риста Франете и Блажка Радоњића.

Д. Новаковић

сланјале једна на другу, остаја је само гомила камена.

— Мој муж Петар био је са бејском пошао у град, а дјевети Душан и јетвра Данила да заврше неки посао. Кад су кренули, Данила је замолила да надгледам њено четворо дјеце — Марка, Илију, Мишу и Милицу — и припазим их кад устану — прича Илинка Прибјловић. — Радила сам нешто по кући, радио је свирао и тог тренутка на сокаку сам углејала Миша и Илију. Устали су и изишли да се играју са осталом дјеци. Одједном пао је са креденца радио апарат и раскомадао се. Збунила сам се и уградила врати, али је и њих затрпавао материјал са крова. Настала је јека, чули се чудни крици, падали зидови — за тренутак се свих пет наших кућа претворио у гомилу изнад које се дизао облак прашине... Потрчала сам према вратима дјевети Душана, Пред њима сам срела малог Марка који је брзо напустио кућу, док је Милица јаукала тешко повријеђена у ћошку собе у приземљу. Брзо је некако и звадила, а затим су стигли и остали. Право је чудо како је остала у животу, кад је у избија Душанове куће страдала петоро говеда.

У Крапини нема више ни њива, ни родних дочића, ни једног воћног стабла. Све је заравњено, путеви уништени, земља распукла као расјечена ножем, а од девет колицица Душана С. Прибјловића остало су само комади даске, без ројева пчела који су ко зна куда нестале.

Само неколико часова пакон катастрофе, низ лути ка мењају према Будви из Крапине је кренула нејака колона у — неизвјесност. Нашли смо их захваљујући помоћи Слободана Дулетића који је од почетка при Штабу Мјесне заједнице Будва II, на сејкој утрини под Дубовицом. Зауставили су се негде на средини између порушеног града и коме за њих нема мјesta и уништеног села у које повратка нема. Добили су два шатора девет кревета и комплет постеље за 13 члана нова, позајмили широрет и то дложили ватру. Храну редовно добијају, а Марко Душанов и Гојко Петров кренули су поново у школу.

Прибјловићи су захваљели да нам кажу како је група припадника јединице цивилне заштите из Будве према њима хумано поступила. Одмах након несрће, група у униформисаних људи стиже до Дубовице, где су Крапинјани чекали помоћ. Отворили су своје торбаке и читају храну намијењену за ручак дали породицама. Нахранили су прво дјечу, а затим продолжили према селу. Били су то Вељко Мариновић, Томо Кнежевић, Јово Куљача, Милош Стојановић, Владо Ј. Марковић, Панто Ивановић и Владо Радовић.

Сви који више не могу назад у своје домове добили су шаторе. Храну нам у довольним количинама дотурају редовно. Проблем је струја, јер квар на далеководу за ово село још није отклоњен — каже доманица Даница Мартиповић, која брине о подјели помоћи и другим пословима.

Велике материјалне штете проузроковане су и у Лапчићима где живи 14 породица. Храна им стиже сва кодневно, а шаторе су добили сви којима су били потребни. Највише је угрожена деветочлана породица Ива Кустудије коме је стока изгинула у трошном обору. Знатније су оштећене и куће Риста Франете и Блажка Радоњића.

Д. Новаковић

У прехрамбеним артиклима се није оскудијевало

МИРОСЛАВ ЂУРОВИЋ

Ране Црне Горе

1.

Рањена Црна Горо,
Градови дрзвни у мору
Са звоницима горе,
Ране на маслинама
Што вјековима сузама
заливаши,
Ране на звијездама
окатим.
Слијепи од бола,
Ране земљине коже
Морем и сунцем цијељење
Ране јединица сина,
Ког вјечност чекаш
До пребола да узри,
Мртви из камена,
Живи у камен,
Имати ли отрова и ината,
Ране да извидаш
Рањена Црна Горо.

2.

Урокљива Црна Горо,
Љепото смртоносна,
Вражјих немира пуша,
У њедрима и људима,
Ниједно зло не прође
Да се с тобом не вјенча,
Крик ти не чујем,
Док ти под целом дамара,
Црна Горо моја,
Обрво црна над песаницом
Сина мојег залучена,
У теби јама,
И у мени јама,
Од бола дубља и самља,
Црна Горо рањена,

Моје супице црно
На југу мага југа.

3.

Камење зрело опада,
Море се пјени и црвени
Судбином уречена,
Црна Горо без људи,
Људи без Црне Горе,
Црна Горо пуша људи,
Људи пуша Црне Горе
Од мора до небеса,
Од мора до мраморија,
Црна Горо, прва моја
ријечи
И потоња ми буди,
Црна Горо камена и
Сизифа
Што камен уз врхове
носе,
Урокљива Црна Горо,
Треба ли ти њежности,
Најмана брадавице
камена.
На усни средоземној,
Острво, камено на небу.
Распукли нару на пучине,
Најтоплија међу
звијездама,
Болу мој у сјећању
За сваки бол твој
осиједим,
За све што ти се не да,
Рањена Црна Горо,
Рано моја без пребола,
Стоструже те љубим
Сторује те не дам,
15. априла 1979.

Прва емисија Студија Будва

Овде Радио Титоград, Студио Будва! — чују се 24. априла у 9,45 часова. Тако је најављена прва емисија из града који, иако разорен, живи управно, јер није разорен дух његових житеља. „Помамна стихија“ — цитирају почетак емисије — „прогутала је вишегодишњи труд радних људи ове турије метрополе: хотеле, стамбене зграде и инфраструктурне објекте. Окојила се немилосрдно на културно-историјске споменике подизаје да наредним поколењима свједоче о вриједностима које су људи са овог подручја вјековима стварали. Но, колико год је била велика моћ те силе из употребе земље, не мања је снага народа да све поднесе, да се послије изненадног шока одмах приbere и покаже своје способности да гради нови живот, макар из пепела. Само непу ну недјељу дана од трагич-

ног удара, житељи овог прстарог насеља почели су да живе организованје. На подручју општине отворено је 25 објеката, трговинских, угоститељских, образовних и комуналних, Не оскудијева се у прехрамбеним артиклима, у води такође, а електрична струја доведена је само 12 часова послије несрће. Ако се ишта као позитивна карактеристика може узети за прву претешку недјељу, онда је то, свакако, висок степен организованости свих друштвених чинилаца и грађана, њихова самопријегорна ангажованост и смиреност у околностима када није било лако сачувати присуство духа. Снажну подршку да се истраје у тим тренуцима давала је несебична и непрекидна солидарност свих дјелови наше земље према нашем подручју.

У СУСПРЕТ ТУРИСТИЧКОЈ СЕЗОНИ

Плаже ће опет оживјети

Помоћ у организовању овогодишње туристичке сезоне пружиће све туристичке организације и асоцијације из наше земље. То је порука састанка који је 26. априла у хотелу „Маестрал“ организовало Опште удружење туристичке привреде Југославије и у чијем су раду учествовали представници угоститељских и туристичких организација с подручја Јадрана и из унутрашњости.

Издвојени су главни зајади које у наредних неколико недеља треба обавити да би се обезвиђили нормални услови за организовање и пријем гостију који нијесу одустали од намјере да допустију у једно од љетовалишта на Црногорском приморју. Закључено је да се, као прво, до краја маја уради атести о степену општећења на хотелима и да се неопштећени одмах оспособе за рад. Прихваћено је као најреалнија оцјена да прве групе страних туриста треба очекивати почетком јуна. Инострани партнери не одустају од славља гостију на јужни Јадран, а свега једна четвртина гостију повукла је при

јаве за резервацију. Бројни су примјери накнадних резервација мјеста за одмор.

Представници угоститељско-туристичке привреде из наше земље понудили су да прихвате радну снагу из порушенih хотела, која се неће моћи ангажовати за рад у неопштећеним објектима. У јељтним мјесецима њихов број ће бити мали, али ће се

за њих врата хотела у Словенији, Београду, Загребу и другим центрима шире отворити у зимским мјесецима. Стигla је и понуда с Малте да се у зимским мјесецима одређени број стручних радника ангажује на рад у таомашњим хотелима, а постоје изгледи да црногорски угоститељи наредне зиме пођу на рад у Швајцарску.

Новости из „Монтенегротуриста“

У нашем највећем предузећу, „Монтенегротуристу“, сеји су даноноћно на ногама. Већ су успостављени контакти с многим страним и до мајим агенцијама од којих ни једна није отказала раније скlopљене уговоре.

„Маестрал“ је отворен, а град-хотел „Свети Стефан“ и „Милочер“ биће отворени првих дана маја, као и „Белви“ у Бечићима који није општећен.

На Словенској плажи отворен је рибљи ресторан „Глава школка“.

Путничка агенција „Компас“ преузеће 12 аутобуса „Монтенегротуриста“ за које овдје неће бити послана.

Улажу се напори да се нађе мјеста и за сезоне који су више година радили у објектима „Монтенегротуриста“.

Од туристичких представница у иностранству стижу информације да су италијански, њемачки и енглески туристи, који су се 15. априла задесили у хотелу „Маестрал“ и објектима на Словенској плажи, у изјавама за штампу, радио и телевизију, при повратку у своје земље, истицали како су усхијени понашањем и пожртвовањем радника тих објеката у спасавању ствари својих гостију. — То нијесу само угоститељски радници — рекао је један гост по повратку у Њемачку — већ че та људи специјално обучених за спасавање имовине из разорених објеката.

Велика путничка агенција из Западне Њемачке, ТУИ, послала је свом пословном пријатељу „Монтенегротуристу“ шест шатора, 400 кревета, 150 врећа за спавање и извјесну количину чоколада.

„Монтенегротуристу“ је приспјело преко 400 телеграма и земље и иностранства у којима се изражава жаљење због несрће и нуди помоћ у разним видовима. Највише телеграма приспјело је од пословних партнера и угоститељских организација које нуде да преузму радну

снагу на одређено вријеме и да пруже помоћ док се стање не нормализује.

„Монтенегротурист“ је упутио захтјев Фабрици аутомобила „Црвена застава“ за доделу 15 возила „Заставе 101“ која би се ставила на располагање екипи за санирање.

СТАМБЕНЕ ЗОНЕ У КАМЕНОВУ

По хитном поступку приступиће се и изради детаљног урбанистичког плана стамбене зоне у Каменову, који обухвата простор између Јадранског пута, потока Брљешиће, села Дивановића и по дножја брда Подбабац.

План обухвата сљедеће са држаје: зграде за становље, неопходне сервисе, зелене површине, саобраћајне и пратеће објекте.

Рок за израду детаљног плана је 45 дана.

Извршни одбор је овлашићен да са „Београдпројектом“ закључи уговор о изради плана.

ДАНОНОЋНО У ЕТЕРУ

Можда нисте знали да радио-аматере зову амбасадорима добре воље. Надамо се да ћете то и сами увидјети кад све ово прође.

...Након првих вијести о катастрофалном земљотресу, који је разорио многе наше домове, уселили су се у срца наших људи, јер су жељели да нам помогну. Представљамо их читаоцима. То су чланови Академског радио-клуба „Михаило Пупин“ из Београда Мишо Ивановић, Еранко Дрљача, Зоран Младеновић и Зоран Ђешковић, који су се на брузу руку спремили и првим авионом упутили према настрадалом подручју.

Стигли смо брзо, захваљујући изванредној организацији штаба цивилне заштите. Срели смо се с вишим радио-аматерима другарицом Бранком Вукићевић и другом Лакићем Шуковићем, који су нас упознали са заједницом. Пosaо писао био је нимало лак. За протеклих неколико дана требало је пренети преко 300 страница текста разних информација широм земље и чекати одговор, то значи „бити у етеру“ дан и ноћ.

Који су све задаци радио аматера? Морали су прослиједити захтјеве за помоћ у храни, одјећи, шаторима и осталим потребама, примати обавештења о слављу помоћи из свих крајева Југославије. Везе су, на њихову велику радост, биле изузетно квалитетне, па су телеграми врло брзо размјењивани.

— Петровац је био без никаквих веза, па смо тамо монтирали нашу УКТ и КТ (краткостансну) станицу Радио клуба из Будве, тако да је веза између ова два града била потпуно у реду.

Једнога дана добили су из Тивта позив за помоћ — да набаве лијек који је, на предлог љекара, требало хитно допремити до Тивта за оболјело дијете. Брзо су реаговали и из апотеке у Будви набавили лијек који је колима милиције у року једног сата пребачен до болесника.

Сличних порука екипа радио-аматера послала је толико да би се послије седам дана могла саставити читава књига из које би многи могли дosta тога да науче о људима и њиховим судбинама. Ова екипа била је дио тима који је радио у свим угроженим мјестима. Првих 68 часова од катастрофе били су једини веза са центром у Титограду, настрадалим подручјем и осталим радио-аматерима широм наше земље.

— Није нескромно ако кажемо да смо радили даноноћно, обавјештавајући о стању на нашем подручју, о појединцима који су се интересовали за размјере катастрофе и судбину својих најближих... Контакт и другарство из ових дана, то је жеља и наше и другога из Будве — на ставиће се и наредних година, тим више што треба очекивати да ће и у Будви бити створени бољи услови за рад радио-амatera.

ПОВРАЋАЈ СРЕДСТАВА

Средства Фонда Самоуправне интересне заједнице за запошљавање изнајзноса предвиђеног билансом општих и народних самоуправних интересних заједница за запошљавање (787.890,00 динара) која се воде на посебном рачуну СДК, усмјеравају се на рачун Општинске СИЗ за запошљавање намјенски за исплату материјалног обезбеђења привремено незапослених радника.

П. Г.

САЧУВАНА И БОГОРОДИЦА СА ХРИСТОМ

Из рушевина цркве Св. Ивана у Будви спасена је једна од најзначајнијих икона које се налазе на југословенском тргу — „Богородица са Христом“, која је сматрана највећом реликвијом града и његовом заштитницом.

И хотел „Адријатик“ је општећен

НЕВОЉЕ ПРОЛАЗЕ — ОСТАЈУ ПРИЧЕ О ХРАБРИМ СПАСИОЦИМА

ЗЕМЉА СЕ ПРОЛОМИЛА

МОЖДА ЈЕ МИЛОРАД ОГЊЕНОВИЋ, инспектор у Одељењу за унутрашње послове у Будви, досад био у прилици да прровери и своју племенитост и своју храброст или на овај начин — никад!

Само што је изашао из скромног стана на бедему, у Старом граду, у коме су остали жена и двоје деце, Огње новић је чуо хиљаде звукова. То су, смио би се заклети, били гласови животиња, али, откуда то? Освртао се, не би ли у близини чуо радио...

— Нисам ни чуо, ни видио радио, али сам тог тренутка помислио на земљотрес — прича Милорад. — Вратио сам се кући. Кад сам био на степеништу испред бедема, земља се проломила. Зањахао сам се... Помислих тог тренутка на децу и хоћу да кренем, али не могу, немам снаге. Погледам навише — димњак лети изнад главе... Бацим се у страну, да ме не убије... На бедему, горе, углавдих жену Буду и кћер Ану. Викнем им да не слизазе, да остану где су. Тада је напишао Јово Миловић — носи у рукама печије дијете, оневијешћено, повријеђено... Зграбим то дијете, а њему кајем да извлачи друге, па по тричим преко рушевина. Хоћу — љекару, да се спасе дијете! Сусрећем Ратка Николића: он зграбио двоје деце, но си. Кренемо лијево — пада кућа, бежимо десно — руши се зид... Не знам како сам стигао до амбуланте. Оставио сам дијете и потрао поново међу рушевине... Колико их је Огњеновић изважао — то ни он сам не зна! Ко би се сада тога сјехао?! Зна само да је своју породицу посљедњу провео кроз срушени град.

Није сад тренутак да се наводе они које је храбри Огњеновић спасао — каже и Милан Кљајић, секретар Мјесне заједнице у Будви — али знам да његова храброст и племеништво неће и не смију бити заборављена.

Од таквих похвала и признања Огњеновић се брани тиме што каже да је то ње-

гова дужност кад се људи нађу у невољи.

— Био сам — каже он — задивљен храброшћу старијих људи, седамдесетогодишњака, који су храбро улазили у рушевине и извлачили повријеђене и болесне. Они, прије свих, заслужују захвалност и признање.

ДОК СЛУШАМО ПРИЧУ О ЊЕМУ Славку Кљајићу и о његовом подвигу, док га гледамо, питамо се — откуда толика снага ониском двадесетогодишњаку? Шта је то што га је тако снажно носило, што је уклањало препреке пред њим, којим се то путевима кретао кад је стигао

да из рушевина извуче толико невољника?

Требало је да дежура на отпреми телеграма. Устао је раније. Због астме, сваког јутра је шетао обалом мора. Тог недјељног јутра подземна тутњава скаменила му је корак.

— Као да је хиљаде тенкова протунало — прича овај младић. — Зидине Старог грађа пущале су и рушиле се. Не знам како сам ушао, знао сам да су у рушевинама били људи. Прашина до неба. Цигле ме обарају, устајем и поново посрћем... Куће, преда мном постaju — бедеми. Чујем гласове. Наједном препознајем глас Анта Урбана. Знам: парализован је! На трећем је спрату. Хоћу код њега, али како?! Степеница нема, срушена су. Пењем се уз рушевине и некако допирим до несрћног човјека. Као сам га спустио долье и изнад Старог грађа — не знам... Знаам да сам се вратио. Крај срушеног зида немочна, као скамењена, стоји Катарина Јовановић. Знам

баку Катарину: деведесета јој је година. Држи у руци кавез с канарицем. Зграбим је. Док сам је носио, паде ми на леђа рам од прозора. Пао сам, али сам се брзо дигао и оставио Катарину на објали...

Кад се по трећи пут враћао међу зидине, срео је Тодор Гардашевића и начелника СУП-а Мија Јањушевића. Носили су дјечу — ко зна чију! Рекли су му да трчи пред цркву, тамо је пуно дјече.

— Улетим међу малишанима, зграбим четворо, па на обалу наставља Кљајић. — Она пиште — плачући, зову родитеље. Један дјечак, чврсто ме ухватио за рукав. Не пушта ме. Тако сам и њега изнадио. Запамтио сам само његове плаве престрашене очи. Трчим поново међу зидине. Сусрећем и друге спасиоце. Носе дјечу, старце. Видим старицу Гордану Вукадиновић: бауља преко рушевина. „Помагај!“ Пењем се некако до ње ноге су јој повријеђене. Узимам је у наручје и износим на безбедно место...

ПРИЧА О ПСУ

БРИК ЈЕ ВИСОК И ЛИЈЕП, оштре длаке, овај птичар је умју да се поигра с дјецом. Али, тог недјељног јутра, кад га је његов власник Далибор Антониoli, правник у „Монте-негротуристу“, повео у шетњу — Брику није било до игре. Чудно се понашао — просто је турао свог власника да што прије изађу из Старог града...

Породица Антониoli је једна од најстаријих у Будви. Далиборов отац Миро, коме је осамдесетчетврта година, остао је у постели. Мајка Емица по навици, рано је изашла да пазари.

Све је било уобичајено, осим Бриковог понашања.

Пас је обигравао око Далибора, освртао се, ослушкивао... Требало је да се врате кући. Али, тада се мирни птичар узнемирио — отимао се и спрјечавао Далибора да се приближи кући у Старом граду.

— У једном тренутку сам помислио да ме Брик не познаје, да мијења буд због наочара које сам тог сунчанијог јутра ставио — прича Далибор. — Кад смо дошли до хотела „Авала“, Брик ми је скочио на груди и сумануто ме ударао главом... Био сам напрости ошамућен, чинило ми се да је Брик полудео. Кад сам учинио још два-три корака према улазу у Стари град — Брик ми је поново скочио на груди. Непрекидно ме ударао главом. Хтио је да ме спрјечи... Тог тренутка земља се затресла. Стари град се рушио. Био сам изван опасности, на простору између Старог града, хотела „Авала“ и ресторана „Могрен“. Али, моја породица, мој отац и моји сусједи били су у рушевинама!...

Наставак приче чули смо од других.

Не оклијевајући, Далибор Антониoli је, засут циглама и камењем, успио да се пробије до своје куће, да из ње извуче старог оца и своју породицу, да се поново врати за своје сусједе...

Брик је био мирнији. Узнемирио се поново у поподневним часовима, уочи другог земљотреса.

„Дођи, Гага, да изнесемо мајку...“

КАД ЈЕ, ПОСЛИЈЕ ПРВОГ ШОКА, пукао глас о одважним спасиоцима, многи Будвани су се чудили: „Зар он, онај голубради Гага? Ма, немој: зар онај дугокоси, онај што га зову Снага?“ Види, молим те: зар онај мршави Љубо?“ Други дио имена нису ни помињали. Читава Будва их зна по надимцима. Знају их и неки туристи.

А како и не би кад су неки од ових голубрадих и дугоко сих младића понекад одмјера вали снагу својих мишића на погрешном месту — узнемиравали су свијет на плажи, у кафани. О томе су писали и неки листови, тражећи с правом да се „птицама ругалицама“, како су их називали, стапе на пут.

Били су, разумије се, евидентирани у књигама судије за прекршаје и књигама милиције. Чим би избио неки инцидент, помињала су се њихова имена и надимци.

Али, од овог недељног јутра, 15. априла, њихова имена налазе се на првој страни

још недовршене и неуколичене књиге, која говори о храбrosti и о племеништву.

Гага је, у ствари, Младен Ђурковић. Висок, сувоњав. Седамнаестогодишњак. Говори тихо:

— Сјећам се само да су ми говорили нешто и отац Петро и сусјетка Наталија. Отац је помињао рушевине, Наталија мајку. Престрашеним гласом је дозивала: „Дођи, Гага, да изнесемо мајку...“ Од куће — развалина. Крећу сам. Како сам се испоштовао — немам појма. Видио сам избезумљено лице старе, болесне, Катарине и њене беспомоћне ћерке. И тада сам нешто схвatio: овдје је потребна снага! Ипак, да не бих повриједио старицу — одвадио сам крило ормана. Чинило ми се да ћемо, засути циглама и малтером, остати ту. Али, пробили смо се не како и оставили Катарину на безбедно место. Од првог тренутка у томе нам је помо-

гао и свештеник дон Мило Гилић...

Четири пута је Гага улазио у рушевине Старог града у Будви. У страшној несрћи, чинило му се да никада није био толико задовољан собом — спасавао је немоје.

Болесним и старима, који су се нашли у рушевинама, била је потребна његова снага.

— Не знам како смо се нашли пред рушевинама Старог града. Ваљда зато што је ту земљотрес начинио праву пустошь зато што смо прве ко раке у животу начинили у њему, па нам је био драг. Не знам ни колико нас је било. Стјали смо неко вријеме ска мењени. Уто је нашао Мија Јањушевић, начелник СУП-а. И он је неколико тренутака остао непомичан. За то вријеме, неко је помињао јену и дјечу у рушевинама. Тада је Јањушевић рекао: „За мном, морамо их спасити!“ То је било све што је рекао. Кренули смо за њим преко рушевина...

Четири пута је Гага улазио у рушевине Старог града у Будви. У страшној несрћи, чинило му се да никада није био толико задовољан собом — спасавао је немоје.

Болесним и старима, који су се нашли у рушевинама, била је потребна његова снага.

— Не знам како смо се нашли пред рушевинама Старог града. Ваљда зато што је ту земљотрес начинио праву пустошь зато што смо прве ко раке у животу начинили у њему, па нам је био драг. Не знам ни колико нас је било. Стјали смо неко вријеме ска мењени. Уто је нашао Мија Јањушевић, начелник СУП-а. И он је неколико тренутака остао непомичан. За то вријеме, неко је помињао јену и дјечу у рушевинама. Тада је Јањушевић рекао: „За мном, морамо их спасити!“ То је било све што је рекао. Кренули смо за њим преко рушевина...

Док су се Будвани тако борили са стихијом и истицали у првим редовима велике битке која је тек починала, првих дана након земљотреса у продавници „Центропрома“ неодговорни појединци зажеле су да нешто ушићаре. Збуњеним људима, који су у пицама тражили храну, продавали су хљеб, конзерве и киселју воду по већим цијенима од нормалних, тражили кауцију за флаши, записивали вересију заузето парче хљеба. Њима су се, на свој начин, придржали и неки власници викендница с подручја Петровца и Буљарице. Њихове куће за одмор чврсто су забрављене, пострадали су поред њих пролазили као да не постоје, а на апел Штаба из Петровца већина је, осим часних изузетака, остало — глупа.

Будва је поново окупана сунцем, почела да учи, продаје и купује, да се усељава у станове који се могу уселити, да размишља о даљим мјерама за санацију тешких пољедица, о пролећу које је рањено и љету до кога ће доста рана застаси, како би оно поново било налик на она жарка и лијепа будванска села која се памте.

М. Б.

Најљепша трка

Трчим кроз облак прашине. Чујем врискуне дјеце. Чини ми се да допире издалека, а Стари град је мали. Ваљда су изнемогли од страха. Нека су се, на плацу поред католичке цркве, обрела сама, друге су оставили родитеље, па пошли да спасавају друге. Зграбим — четврто, па трчим пре ма обали. Знам — ту је најсигурније. Али, улице којима трчим несигурне су: руше се зидови, пада намјештај, цигле и камење праве бедем. Све то видим, али једино знам да најем излаз, то ова нејака дјеца, очекују од мене, „Тоша — Снаге“... Хоћу десно, најкраћим путем, али — руши се зид испред нас и прави непроходни бедем. Крењем лијево — пада намјештај... Морам околну, а то значи — изгубити доста времена...

То је била највећа и најљепша трка „Тоша — Снаге“: битка за живот дјеце, не

моћних и болесника. Трка у којој није тражена само снага, већ и племенитост.

— Тешко сам се пробијао — прича младић — али сам некако стигао до обале. Однено сам дјецу изван зидина, у парк. Похитao сам назад. Са мном су били Предраг Ђејановић, Видо Крстичевић, Саша Радак, Светозар Татар, Жељко Батута... Најприје смо извукли и изнијели старицу Олгу Живковић. Она је звала упомоћ с трећег спрата. Потом смо чули глас седамдесетогодишње Марије Делојик. И њу смо изнијели на безједно место. Изнијели смо још десетак старијих и болесних...

Младићи су затим кренули од куће до куће, од рушевине до рушевине, звали и слушали. Кад више никог нијесу чули, повукли су се. С њима је, до краja, био и начелник СУП-а Јањушевић. Он им је рекао да се повуку из срушеног Старог градa.

За длаку умакао смрти

Већ годинама непомична седамдесетогодишња Смиљка Свилцица је најједном угледала небо. Нечија моћна рука однијела је за тили час дно крова, љуљајући кућу из темеља. Њени синови и снахи били су напоље. Старица је очекивала крај. И најмањи потрес — до краja би порушио кућu.

Тада се појавио Јубо Крстичевић. Управо, чула је његов глас пред затвореним вратима. Питао је да ли је жива. Старица није могла ни да проговори.

Гурнуо сам леђима и врату су попустила — прича Јубо Крстичевић. — Знао сам да је сама, на трећем спрату. По њу сам се вратио, јер сам који тренутак раније изнно своје двоје дјеце. Признајем, није ми било лако. Жена ми је у болници, дјеца мала. Ако се нешто мени догodi, мислио сам да ће дјеца остати сирочад. Али, нијесам могао да оставим стару и бољешку оковану Смиљку...

Тек када се нашао на трећем спрату, схватио је у каквој је опасности. Земља је и даље подрхтавала, чује је рушење зидова на сусједним кућама.

— Узео сам Смиљку у наручје и полако се спуштао преко гомиле цигала и камења, затим преко степеница

— прича Јубо. — Судбина је и њој и мени била наклоњења, једноставно — извукли смо се. Кад сам се с њом у наручју нашао на десетак метара — кућa се срушила. За то и кажем да нам је срећа била наклоњења...

Носећи Смиљку, Јубо Крстичевић је поред једног срушеног зида примијетио слијепу старицу. Стала је непомично, очекујући да је не ко поведе или изнесе из рушевina. Зато, не губећи ни трен, чим је оставио Смиљку на безједно место, вратио се по слијепу старицу. Благосиљала га је уз пут. Јубо је хитно према обали, јер се у међувремену поново сјетио десетогодишњег Ива Мијача, чије је запомагање чуо.

Старац је био непокретан — прича Јубо. — Кућa полусрушена. Било би страшно да овако заврши живот. То ми је давало снагу да истрајем, да допрем кроз рушевine до њега и извучем га. Уз пут, износићи га, срео сам начелника СУП-а Јањушевића и неке милиционере: износили су дјецу, по четврто у наручју. Ја сам се поново вратио. На ледини, поред цркве, било је доста дјеца. Било је потресно слушати њихов плач...

Аntonije Ђурић

ПРИМЈЕР ПРИМОРСКЕ БАНКЕ

Будванска пословница Приморске банке међу првima је наставила рад послије земљотреса. Већ 16. априла у 6 часова — под ванредним условима — почела је да ради шалтерска служба. Тога и наредног дана дата је Мјесној заједници Будва I позајмица у износу 90.000,00 динара ради пружања материјалне помоћи становницима из Старог града.

Раднице Пословнице су 18. априла очистиле и у пројектку нове зграде оспособиле просторију коју су уступили Штабу цивилне заштите. Потом смо чули глас седамдесетогодишње Марије Делојик. И њу смо изнијели на безједно место. Изнијели смо још десетак старијих и болесних...

Свај вриједни колектив је помоћ добијену од Јубљанске банке, Привредне банке Сарајево и Удружења бана ка Србије — 250 ћебади и шатора за 15—20 особа — ставио на располагање Мјесној заједници Будва I, како би се допринијело збрињавању највише угрожених грађана.

T. K.

ПОКЛОН ЕЛЕКТРООПСКРБЕ

Радна организација „Електроопскра“ из Загребa допремила је у Будву из Мостара трафостаницу јачине 400 киловата која ће се монтирati у Будванској польју. Тако ће бити трајно пријешено снабдијавање електричном енергијом.

— о —

„У стан на трећем спрату, уколико је непорушен, уселите угрожену породицу“ — стоји у телеграму Милана Маркића из Загребa.

ИЗ БИЉЕЖНИЦЕ РЕПОРТЕРА

ЧВРСТИ КАО СТИЈЕНЕ

Прије него што дођох у Будву, обишао сам још нека подручја Црногорског приморја и ујвијero се да Будве, која се послиje рушења 1667. подизала преко три вијека, више нема. Оно што су објективи забљежили, и као траг оставили на разгледницама, сада са сјетом посматрамо по киосцима на путу за Стари град. То су крајолици којих више нема, кућe које су биле и у којима је живот текао.

Посматрам пркосне људе, а пркос је изникао из невоље. Ни ова велика несрећа није их успјела унеспокоји-

До јуче анонимни појединци — врсни организатори

Само широка и добро организована друштвена а-кција може дати жељене резултате у санирању прилика послиje катастрофалног земљотреса. То је оцјена која је доминирала током разговора представника РК ССРН са Ненадом Ђуђином на чelu и предсједницима конференција Социјалистичког савеза шест приморских општина.

Недостајућих 6.350 шатора само је дио потреба житеља који су напустили домаћa отчињшта и понајчешиће, потражили спас за голи живот, остављајући годинама, деценцијама — генерацијама — стицани иметак. Пут до нужног збрињавања још увијek није приспио ни до краja прве фазе. Наиме, прва фаза претпоставља неопходан смјештај за све пострадале, могућност (коло-ко-толико) нормалних животних токова, а упоредо с тим стално оспособљавање удруженог рада — било да је ријеч о материјалној производњи или о друштвеним дјелатностима.

Пут до краja прве фазе, до краja одредишта велике друштвене акције, каква је санирање посљедица земљотреса, незамислив је без пуног ангажовања фронтне организације, чији основни облици дјеловања — подружнице и секција — у овако значајним пословима треба да нађу своје право место, да функционишу снагом дјела и акције. Чим прије што, поучени праксом протеклих дана, нека витална питања предузимања мје-ра за отклањање посљедица земљотреса нису довољно присутна у Социјалистичком савезу. Представници Социјалистичког савеза су рекли и то да је у минулом периоду било значајних питања која је решавао узак круг људи.

Будући да се на угрожено подручје у виду несебичне помоћи слива огромно богатство из земље и свијета, ваља примјенити обавезу рационалне потрошње, јер и та богатства су дио нечijег минулог рада. Усмјеравање и расподјела тих средстава треба да нађе место у нашoj делегатској пракси, да притом сви облици дјеловања Социјалистичког савеза, посебно подружнице и секције, остваре пун утицај.

Говорећи о доприносу појединача, Ненад Ђуђин је истакао да се у овој акцији многи људи, такорећи до јуче анонимни, никли и показали се као врсни организатори и ствараоци.

M. K.

Сви које сам срео имају своју причу, своју истину. Јер, преживјели су тешку несрећу. И вјерују да ће се све тешкоће прећитiti. Бићe до бро као и прије, а бољe него сада.

Не престају размишљати о наступајућој туристичкој сезони. Њихов оптимизам је безграницан. Гледају порушену „Славију“ на Словенској плажи и присјећају се како је била крката протеклог љета, а ове године у њој туристи нећe спавати. — Но, остали су неки објекти, кажу ми Будвани. — Туриста ће бити. Живот се мора наставити, а туризам је наш живот... Навикли су људи на ово наше плаветнило јадранско, навикли на нас, на наше плаже. И ми ћemo уложи ти натчовјечанске напоре да санирамо све што је могуће, како бисмо обезбиједили боравак гостију, категорични још увијek подрхтава.

И вјерујем им. Ни једног тренутка нијесам посумњао у њихов оптимизам. Многи су већ латили посла. Спавају под шатором, а око куна радуцјају — скрштених руку не могу да сједе. Јер, љето се приближава, а земља још увијek подрхтава.

У сваком разговору посебно наглашавају велику захвалност за помоћ која им свакодневно стиже. — Нисмо сами, све ћe вам рећи. И имају велику жељу да се јдуше на другачији начин. Уз радост, пјесму и весеље.

Петровић Тузлић

Колектив парне пекаре није знао за одмор да би хљеб стигао до раскућених становника будванске ривијере и Црногорског приморја

РУШЕВИНЕ

Житељи Старог града, у метежу послиje катастрофе, нијесу имали времена ни поглед да баце на порушена окошта својих дома. Неки од њих урадили су то знатно касније уз помоћ, да кажемо и приступом, стручњака. Поред осталих, били су ту професор Јеловац из Загребa, за ти: Иво Лутић, специјалиста за интервенције приликом уласка у рушевине, начелник Центра за заштиту од пожара из Дубровника, и још неки. Иво Лутић проđeо је и до најапаснијих места, али његов истанчани слух, очито имао је највећи степен припремности. Сваког тренутка нахерен зид неке од троштранница могао се стропоти. Ипак, требало је проћi и видjeti. А шта је радио 84-годиши Миро Антониoli, потомак породице која већ 300 година живи у Будви? Шта је радио он, шта Медини, Љубиши, Лукетини, Аизуловићи?

M. Кнежевић

ДА СЕ ТЕШКОЋЕ ПОБИЈДЕ

— Тешко је било шта реки човјеку који је овде био тек послије овог катастрофалног рушевња, истина већ првог дана, у недјељу, и петог дана послије земљотреса, када, на срећу, већ имате колико-толико, сношљив живот — рекао нам је Душан Богавац, уредник „Комуниста“.

— Двије ствари, ипак, морам да кажем. Прије свега, да Будвани могу бити поносни својим самоорганизовањем, јер би и несрена била много тежа да нијесу тако брзо и тако храбро стигли на најугроженија мјеста где је било потребно спасавање.

Друго, немогуће је заобићи — и то никад не треба сметнути с ума — многобројне чињенице о реаговању наше југословенске и, наравно, црногорске јавности. Цијела Ју гославија се, до пољедњег човјека, окренула у моменту када су се штабови цивилне заштите, јединице територијалне одbrane, мјесних заједница и општине хватали у коштац с најпречим задацима; у цијeloј Југославији су сазивани састанци штабова цивилне заштите и руководства друштвено-политичких заједница и организација да симсле начин и програм како да се најбоље и најбрже помогне овом крају.

Потекли су у помоћ и грађани из најнеразвијенијих крајева Црне Горе и Југославије који су спремно одвајали од уста како би унесрећеном подручју помогли да поднесе први удар. То је било у први мањ, а ево сада већ се организовано припрема програм санације у свим фазама, укључујући и потпуно, ако се тако може рећи, отклањање бар материјалних пољедица катастрофе.

Оно што ме импресионира јесте чињеница да већ петог дана послије рушилачке стихије људи будванског општине и њихово руководство знају шта треба радити и на који све начин. Надам се — а на то указују и одлуке и подаци које сам сазнао у разговору с водећим људима који су — да неће бити ничег импровизованог, нити непредвиђеног, да ће се све радији брзо, али и организовано и по плану. Ево, чак, и неоп

ходни кампови, као привремена пребивалишта раскућених, и монтажна насеља градиће се по плану. Тако се све љепоте ничим неће нарушити, а притом ће до краја бити обезбиђено угрожено становништво.

Захваљујући програмирању свестраној и организованој, материјалној и финансијској помоћи, која се већ сада најављује из најодговорнијих државних и политичких руководстава Југославије и Црне Горе, сигурно можемо вјерovati да ће наша унакажења обала, а с њом и будванска ривијера, не само повратити свој бисерни изглед, већ и постати још љепша и богатија.

Човјек се на овом тлу од памтивијека борио с многим недаћама и силама стихије. Храброшћу, снагом воље и безграницним стрљењем, он је вазда побјеђивао. Овог пута, ма колико да је несрена била тежа од свих у протеклим стольећима, побједа ће бити и бржа и лакша. Јер, овога пута људи с црногорског камењара нијесу препуштени себи. Њима су се од првог дана, од првог часа катастрофе, придружили, пружајући им руку помоћи, сви радни људи и грађани Југославије, сви наши народи и народности, а у знатној мјери долази до изражaja и свјетске солидарност са социјалистичком несврстаном Југославијом. Зато ће баш ова несебичност, што произлази из нашег јединства и братства, учинити да се тешкоће подијеле и побиједе, и овом крају олакши невоља.

Ради свега што се првено овде, а затим у читавој нашој домовини, учини љош чини, толико је на тлу Будве повраћено самопоузданје и оптимизам да се већ ће змишља и конкретно ради на обнављању припрема за туристичку сезону. Ваљало би зато да овај крај бар симбolicno узврати показаној солидарности — новим и бољим, домаћинским односом, према домаћим и страним туристима, који ће и овог љета, ипак, нагрнути у Будву и на цијело Црногорско приморје — рекао је на kraju Душан Богавац.

Ерига о слабдијевању становништва које је остала без крова над главом била је у првом плану

ЧОВЈЕК — ТО ГОРДО ЗВУЧИ

„Човјек — како то тек сада гордо звучи!“ — парапрафирао је ријечи Максима Горког Александар Ераковић, сарадник „Борбе“. — „Кажем ти, гледајући рашењу љепотицу и људе који је бране. Знам каква је била љето, видим је и сада. И управо ови људи, који снагом љубави прикосе злим људима природе, ујеравају ме да ће наша Будва бити као и прије. Она не може да буде другачија — није јој то у бићу, није јој то у крви.“

Како свега што се првено овде, а затим у читавој нашој домовини, учини љош чини, толико је на тлу Будве повраћено самопоузданје и оптимизам да се већ ће змишља и конкретно ради на обнављању припрема за туристичку сезону. Ваљало би зато да овај крај бар симбolicno узврати показаној солидарности — новим и бољим, домаћинским односом, према домаћим и страним туристима, који ће и овог љета, ипак, нагрнути у Будву и на цијело Црногорско приморје — рекао је на kraju Душан Богавац.

ПОРУКА

Новинар „Танјуга“ Дарко Протић забиљежио је сусрет с једном уплаканом Црногорком чије су очи, упркос сузимању, имале ведар израз. „Нијесам остала без дома, мада је порушена кућа у којој живим, јер живи су ми укућани“ — рекла је она.

Схватите ту поруку!

БУДВА ЋЕ ОПЕТ ЖИВЈЕТИ . . .

„Кад сам се сусрео с рушеvinama Budve, непосредно послије земљотреса“ — ријечи су Љубомира Ђикановића, новинара „Политике“ — „рекао сам својим сапутницима да је у овој неизмјernoј несрени било и не тако мало среће. Јер, Будва је земљотресом, макар за тренутак, постала мртва, а у земљотресу је било четворо мртвих. Белика је срећа што је

несрећа дошла нерадног дана, па и у доба дана и у добу године у коме је дошла. Јер, људи су најважнији. Они ће направити нову Будву. И сто ицизам Будвана, њихова организованост да одоле несрени и солидарност с настрадалима која се ових дана испољава, и која ће се испољавати то ће, нема сумње, потврдити.

. . . И ЗАСЈАТИ НОВОМ ЉЕПОТОМ

„Свај народ је“ — ријечи су уредника „Ослобођења“ Данила Ераковића — „одвајка градио на рушеvinama које су настала што од руке човјекове, што од природних сила. Стога ме није превише обесхрабрио садашњи, додуше, застрашујући изглед Старог града. Сви ми који

смо вољели Budvu и не можемо другачије мислити, не можемо је видjeti другачије већ још љепшу него што је била. Знам њене вриједне људе, знам да Budva воле милиони других и знам, кад је тако, да ће она опет засјати новом љепотом. У инат свим недаћама, у инат стијихи.

НАША СРЦА СУ ПУНА САОСЈЕЋАЊА

Школски центар за средње образовање и васпитање, чија је зграда страдала у кастрофалном земљотресу, организовао је наставу у Основној школи „Стјепан Мијровић Љубишић“. На једном од првих часова прочитано је писмо породице Греј из Лондона, датирено 15. априла, када је читав свијет сазнао о несрени која је задесила наш крај. Објављујемо краји одломак из тог писма:

„Страшне вијести о земљотресу управо пристижу овамо, и ми журимо да вам пренесемо наше најдубље саучешће и бригу за ваш народ.

Наша су срца пуна саосјећања због несрени коју је природна стихија учинила вијету земљи. Наша је утјеха што дубоко вјерујемо да су ваша земља и ваш народ спремни да се ухвате у коштац са стихијом која вас је, задесила, а и прије сте показали своју снагу кад је упитању национална трагедија.

Сигури смо у једну ствар — ваш народ има толико храбрости и одлучности да ћете превазиђи ову страшну несрenu, као што сте то чинили и у тежим ситуацијама у прошлости“.

ОБАВЕЗА СЛИКАРА РАДОВАНА РИЈЕЧКОГ

Нашег сутрајнине сликара Радована Пејовића — Ријечког земљотрес је само за неколико дана одвојио од штафелеја. Сада опет слика свакодневно, истински мање него у нормалним условима, и покушава, како истиче, да нађе унутрашњи мир у стварању.

— Нијесам успио да нађем начин да помогнем — а сада је и најмања помоћ драгоценја — вељда због тога што послозима који су сада потребни нијесам виџен. Зато сам одлучио да на-

ставим да сликам и десет слика, које ћу од сад урадити поклонићу Цетињу, а по једну Улцињу, Бару, Будви, Котору, Тивту и Херцег-Новом. Био бих задовољан кад би на сличан начин поступили и други сликари, јер кад стара урбана насеља почну поново да живе биће значајно да се у њима нађу просторије које ће кроз сликарска дјела говорити о нашој међусобној солидарности.

Д. Н.

Већ првих дана обезбиђен је какав такав смјештај — шатори су замијенили домове

Страдали споменици културе

Будванска ривијера остало је и без веома значајних споменика културе, а знатне штете претрпеле су и разне културне институције. Последња зграда „Зета филма“ тешко је страдала. Под њеним кровом налазили су се Самоуправна интересна заједница за културу, образовање и науку, Културни центар и Библиотека са 25.000 књига.

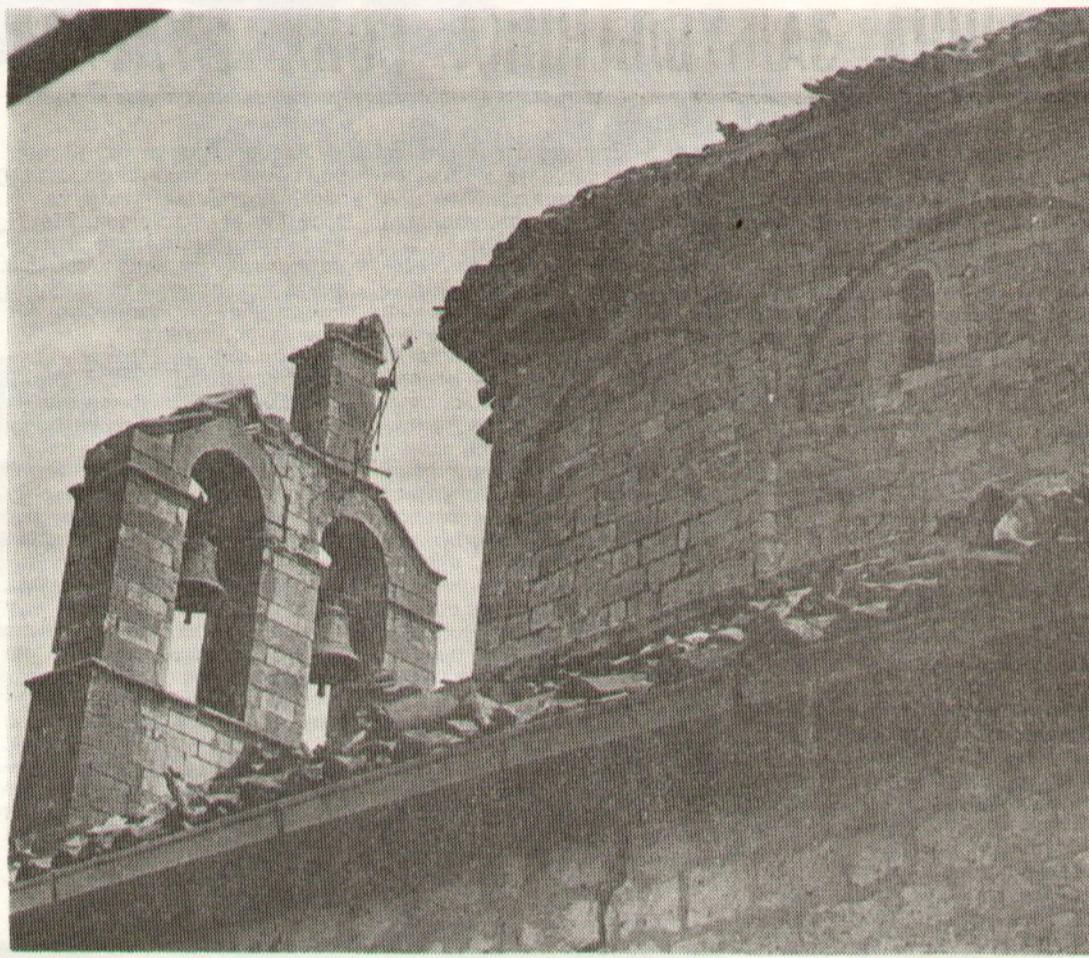
Манастир Подластва потпуно је срушен. Са њим је у неповрат отишао и један од најљепших живописа. Без крова је остао манастир Подмаине чији је источни дио потпуно срушен, тако да ће конзерватори имати великих послова са санације овог објекта у који је само 1978. и 1979. године било уложено сто милиона стarih динара. Земљотрес је докусио и рушевине Старијевића, веома значајног културно-историјског споменика Црне Горе. Био је боравиште црногорских владара, а у њему је изглазан и први црногорски законик 1793. године. Манастир Прасквица веома је оштећен. Црква Св. Троице у његовом комплексу потпуно је срушена, а не она је страдала и велика црква Св. Николе у којој се налази живопис из времена Бајлића. Са црквеним музејем уништен је покретни споменички фонд Паštrovića и

библиотека од око стarih 3.000 књига. На црквиши у Светом Стефану кров је потпуно уништен, а с њим и бројне иконе. Порушен је и манастир Дуљево, а манастиру у Режевићима кровови су растреси. Уз Подластву највише је страдао комплекс манастира Градиште, где су од три порушене дводје црквице, а пријети му расцјеп који је земљу растворио око 20 cm на дужини од 200 метара, а тиме и обрушавање на шест сељачких кућа. Порушен је још на десетине споменика сакралног карактера.

Тако је наша обала, једна од најљепших на Медитерану остало без богатог споменичког фонда којим се поносila као и љепотом своје обале.

ПОЧИЊЕ СНИМАЊЕ ОШТЕЋЕНИХ СПОМЕНИКА

На предлог Извршног вијећа Скупштине СР Црне Горе приступа се фото и архитектонском снимању свих оштећених споменика културе на подручју наше општине. Овај задатак биће повјерен стручњацима Завода за заштиту споменика културе СР Црне Горе.

Порушен су многоbrojni културно-историјски споменици

АПЕЛ ОПШТИНСКОГ АРХИВА

С обзиром на значај архивске грађе и регистратурског материјала, Општински архив се обратио свим радним и другим организацијама на територији наше општине са апелом да се предузму хитне мјере ради заштите регистра турског материјала и архивске грађе од временски непогода. Архив који је и сам страдао у земљотресу настоји да према својим могућностима пружи стручну помоћ у погледу организације смјештаја и заштите грађе.

Миодраг Дунђеровић

На рушевинама старе Будве

Ово је један од изузетно ријетких репортерских задатака у коме извјештачу нијесу потребни саговорници. Довољно је било на домуку зидина старе Будве осјетити само дио свега онога што се забиљедио 15. априла у раним јутарњим часовима. Тада је потмули тутањ долазио из земље, зидине су се обрушиле, падало је камење, Стари град је у рушевинама и ништа више не може измијенити његов лик, изузев људских руку.

У тренутку када је група новинара и фотографопртера, с неколицином мјештана који су дошли да погледају своје бивше домове, излазила из зидина саопштено је да је до даљег наређења улазак у Стари град забрањен. Учестало подрхтавање тла довољна је опомена. Утјеха је што је већина од 900 житеља Будве успјело да уз велики ризик узме најважније ствари. Куће Анђе Рађеновића, Марије Шумић, Бранка Урбана, Пера Зеновића и још шест других претворене су у гомиле камења, али су њихови власници упорно чекали да бар то виде својим очима.

— Све што више вријеме одмиче, све је теже. Живимо поред кућа, а не можемо у њих ући! То се може чути од Будвана, то се може прочитати у очима грађана који се не одвајају од зидина своје града.

Једини становници Будве су врапци и мачке које унечверено бјеже. Голубови су, као и људи своје домове, напустили гњезда. Улице су за крчене каменом, циглама, шутом. Вјетар носи папире. Поред родне куће Стјепана Митрова Љубише, на једном читавом зиду, виси плакат који обавјештава грађане о изложби Божидара Јакца.

Експонати из будванског музеја

ИЗВУЧЕНО НЕПРОЦЈЕЊИВО БЛАГО ИЗ АНТИЧКОГ ПЕРИОДА

Радници Завода за заштиту споменика културе СР ЦРК и Културног центра спасили су 19. априла покретни споменички материјал који се налазио у витринама будванског музеја. У исто вријеме, пришло се извлачењу значајних уметничких ликовних дјела која су својина Модерне галерије. Тако су сачуване слике Барника, Милосављевића, Филиповића, Аранаиза, Жилеа, Недељка Гвозденовића, Ђорђа Теодоровића и још многих других мајстора сликарства.

Састанак о култури

У згради основне школе „Стјепан Митров Љубиша“ 20. априла одржан је састанак представника свих општина са Црногорским приморјем (предсједавао Радун Мићковић, замјеник Републичког секретара за образовање, науку и културу) на коме је разматран предлог мјера за отклањање посљедица земљотреса. Највише ријечи било је о спашавању културно-историјских споменика, како покретних, тако и непокретних, који су дио националне културе. Одлучено је да се са сада одгде било какве нестручне интервенције, посебно рушења поједињих објеката, док се не установи да ли има изгледа да се споменична целина, или поједини споменик санира конзерваторским захватима, односно да се дјелимично рестаурира. У складу са овим већ дјелују екипе Завода за заштиту споменика културе, састављене од историчара уметности и других стручњака из Црне Горе и осталих република.

Након процјена могућности санирања споменичким целинама и појединачним споменицима одлучујују ријеч ће дати статичари — конзерватори, а затим ће се приступити рашчишћавању и конкретном рјешавању да ли да се одређени објекти, односно њихови дјелови руше или адаптирају.

Посредством Југословенске комисије за сарадњу са УНЕСКО-ом ангажоваће се њихови стручњаци и средства на реконструкцији настрадалог споменичког фонда, посебно урбаних целина и интензивираће се његово измјештање из рушевина и угрожених мјesta у мјеста која су посебно предвиђена за то.

С. Паповић

„Зета филм“ наставља рад

Пословна зграда „Зета филма“ тешко је оштећена и за је неуслједа. Екипа професора Димитријевића констатовала је велика оштећења, али, и поред тога, њихово прво мишљење није пессимистично. Наравно, предстоји детаљнија анализа која ће утврдити право стање ствари.

У првом налету, одмах најако земљотреса, из зграде је сакуписан филмски фонд и пропагандни материјал и упућен представништвима у Београду и Загребу, одакле ће се у прво вријeme обављати посао продаје и дистрибуције филмова пословнице Будве.

На састанку основне организације СК „Зета филма“ договорено је да се почне с радом. Џејлатност ће се прво обављати у шатору који је постављен у непосредној близини зграде. Како објекту, и поред великих оштећења, не пријети опасност од рушења, уколико не буде нових јачих потреса, одлучено је да се извуче само неопходна документација за обављање посаоа док се не пронађе простор у који

би се, без опасности од оштећења, смјестила скupoцјена основна средства која се налазе у згради. Упоредо са овим, будући да је потребно много времена да се зграда — ако то уопште буде могуће — осноси за рад, ради се на обезбеђењу сигурнијег рјешења проблема просторија у коме би се обављала дјелатност предузећа. Одлучено је да се сарадњима, становницима Старог града, који су остали без крова над главом, пружи прва и неопходна новчана помоћ.

У договору са Републичким секретаријатом за културу, у сарадњи са „Дунав“ филмом из Београда приступило се формирању филмских екипа које треба да сниме два филма. Један би био документарни о посљедицама које је катастрофални земљотрес изазвао на Црногорском приморју, а други о културно-историјским споменицима који су уништени на овом подручју.

СВОЈИНА ЗАЉУБЉЕНИКА СВИХ КУЛТУРЫ

По задатку Геолошког института са Нипон универзитета, у Будви је боравио проф. др Кикуо Морија, познати јапански стручњак за земљотресе и аутор бројних студија које обрађују ову материју. Професор Морија је увјек међу првима стизао на угрожена подручја — у Ирану, Чилеу, Румунији и Скопљу — па његова сазнања и искуства могу бити драгоценна. Он је изјавио да Стари град лежи на тврдим стијена ма отпорним за земљотесе, што се, међутим, не може рећи за пристаниште које је изграђено на пјесковитом терену, а још мање за подручје на коме је подигнут комплекс хотела на Словенској плажи. По његовом мишљењу, многе зграде у Старом граду могу се санирати. „С обзиром да Будва није само својина Црне Горе и Југославије“ — изјавио је др Морија — „некоја свих заљубљеника стarih култура, нове зграде би требало подизати од камена из рушевина, наравно оног у добром стању. На тај би начин овај културно-историјски споменик добио првобитни изглед.“

У наставку излагања, стручњак из Јапана је подсјетио да су некадашњи становници Будве знали зашто су изабрали терен где ће подићи град. Они су водили рачуна не само о томе да он буде што лакше заштићен од непријатеља, већ и о елементарним не погодама. Куће су грађене од чврстог материјала и зато ни су страдале. — Имао сам прилике да у Ирану видим како су некадашње зграде претворене у гомиле шута, јер су биле подизане од лошијег материјала.

Посматрајући „Авалу“ — рекао је даље др Морија — дошао сам до закључка да она лежи такође на тврdom терену, јер није претрпјела штете, односно разарања као објекти на Словенској плажи. Речено ми је да се планира „скраћивање“ „Авала“ до првог спрата. Иако нисам архитекта, нити статичар, као познавалац понашања земљиног послије земљотреса сматрам да би рушење спрата ослабило и онако покренуте темеље, јер би минирање и-

мало дејство једног мањег земљотреса. Моје је мишљење да би овај хотел требало или градити изнова или санирати већ постојећи објекат.

„Славија“ и остали хотели на „Словенској плажи“ леже на муљевитом наносу млађег поријекла. Поред тога, ни во подземним вода је доста висок, па су темељи и зидови због тога неотпорни на земљотресе. „Славија“ је грађена на стубовима који немају добру стопу и, како изгледа, без шипова. Поред тога нису повезани, већ стоје сами за себе. Мјеренjem распона између угађеног гвожђа, професор је дошао до закључка да је оно постављено на сваких 25—30 умјесто на сваких десет сантиметара, а и профили тог гвожђа нису по прописима. Уочио је да нигде nije стављена жељезна мрежа коју изискује овакав терен. Било је много отвора на хотелима који су, ако се добро не учврсте, неотпорни, чак, и при нормалном слијегању земљишта.

Хотел „Адријатик“ је значајно оштећен, али, ипак, мање због постојања подрума и због бољег армирања. Могућа је санација хотела „Интернационал“, наравно ако сва друга испитивања покажу цје лисходност и рентабилност тзвог подухвата.

Град-хотел „Свети Стеван“ лежи на чврстом тлу и, захваљујући томе, изузев из цркви коју треба вратити у првобитно стање, нема неких оштећења. „Маестрат“ је добро рађен од одговарајућег материјала и може одмах да прими госте. Хотел „Миљочер“ такође.

„Олива“ у Петровцу подигнута је на пјесковитом тлу са високим нивоом подземне воде, због чега санација не долази у обзир. И пошту у Петровцу треба изнова подизати, што се може рећи и за одмаралиште ПТТ радника. „Ривијера“ је добро поднijеља земљотрес — стари дио треба поправити — а „Кастел ластва“ је усељива.

Б. Ђукић

Порушена је родна кућа Стевана Митровића Љубише

Већ првог дана, 15. априла, Јадрански сајам је отворио своје хале и канцеларије — под његовим кровом смјештено је становништво Старог града, Штаб цивилне заштите, Скупштина општине

Градити прописно и квалитетно

Будву, Свети Стефан и Петровац посетили су и стручњаци Института за испитивање материјала СР Србије из Београда — Центра за преднапрегнути бетон — академик проф. Бранко Жежель, др Бошко Петровић, дипл. инг. Милош Банић са својим сарадницима. Они су прегледали готово све објекте у друштвеној својини и добар број приватних зграда. Први закључци ових еминентних стручњака су да су штете заиста изузетно велике, али да је и приличан број стамбених зграда и приватних кућа оштећен. По њиховој оцјени, већина важних објеката, који су страдали у земљотресу, почивало је на муљу изнад кога је набацано камење на коме се градило. Такав случај је и с хотелом на „Словенској плажи“. Кад је земљотрес велике јачине уздрмao, дошло је до тзв. раскvašnja. Поред нестабилног тла на коме се градило, било је и несолидне грађе, нарочито на Словенској плажи, где је порушене неколико хотела.

— Ово је велика и скупа опомена како (не)треба градити — рекао нам је академик Бранко Жежель. — Тамо где је грађено по прописима и квалитетно, објекти су остали читави, а тамо где о томе није вођено рачуна све је претворено у гомилу рушевина. Прописи за градњу објеката имају само један циљ да се зграда не сруши и да становништво остане у животу. Оштећења се касније могу санирати.

С. ГРЕГОВИЋ

Највише су страдали хотели на Словенској плажи